БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 96 (19.767). • 1987 йил 26 апрель, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ V СЪЕЗДИ

ҚАЙТА ҚУРИШ РЕВОЛЮЦИОН ЙЎЛИ БИЛАН КОММУНИЗМГА

Суратларда: 1. Съезднинг мажлислар залида. 2. Съезд делегатлари (чапдан ўнгга) Фарғона район ижроия комитети маданият бўлимининг методисти Замира Ёқубова, Фарғона тўқимачилик комбинати монтажчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Шакархон Мирзабобоева, Тошкент шаҳар ижроия комитети маданият бошқармасининг бошлиғи Людмила Романова ва Олтиариқ районидаги Энгельс номли колхознинг пиллачиси Фазилат Қўзибоева. ЎзТАГ фотолари.

Ўзбекистон хотин-қизларининг 25 апрель куни Тошкентда бўлиб ўтган V съезди делегатлари ва қатнашчилари партиянинг мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш, ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида авж олдириб юборилган чинакам революцион қайта қуришдан иборат новаторлик йўлини астойдил қўллаб-қувватлаётганликларини айтдилар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари С. У. Султонова съездни очди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев «Ўзбекистон хотин-қизлар кенгашларининг КПСС XXVII съезди ва КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми қарорлари асосидаги вазифалари тўғрисида» доклад қилди.

Съезд қатнашчилари докладни принципиаллик ва юксак талабчанлик позицияларида туриб, ишчанлик билан фаол муҳокама қилдилар.

Қабул қилинган резолюцияда республикада хотин-қизлар ҳаракатини янада ривожлантириш, бу ҳаракатнинг КПСС XXVII съезди қабул қилган социал-иқтисодий программани, партия олға сурган жадаллаштириш концепциясини рўёбга чиқаришдаги ролини ошириш йўллари белгиланди.

Тошкент пионерлари ва ўқувчилари делегатларни самимий табрикладилар.

Съезд Ўзбекистон ССР хотин-қизлар кенгашлари тўғрисидаги Низомни тасдиқлади.

Хотин-қизлар республика кенгашининг янги состави сайланди.

Съездда совет Хотин-қизлар комитети раисининг ўринбосари Г. Н. Галкина нутқ сўзлади.

Съезд ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари П. В. Догонкин, Р. Н. Нишонов, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ҳ. Алимова, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Т. А. Ешимбетова қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ГУЛЛАР ҚЎЙИЛДИ

Ўзбекистон хотин-қизларининг V съездида қатнашиш учун Тошкентга келган делегациялар 25 апрель куни эрталаб республика пойтахтининг В. И. Ленин номидаги Марказий майдонига келдилар. Улар Коммунистик партия ва совет давлати асосчисининг ҳайкали пойига гуллар, номаълум солдат қабрига эса гулчамбарлар қўйдилар.

(ЎзТАГ).

СУРИЯ РАҲБАРИНИНГ МОСКВАДА БЎЛИШИ

24 апрель куни Кремлда М. С. Горбачев билан АСУП Бош секретари, САР Президенти Ҳ. Асад ўртасида музокаралар бўлди.

Музокараларда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат СССР мудофаа министри С. Л. Соколов, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин, бошқа расмий кишилар, Сурия томонидан — Ҳ. Асадга ҳамроҳлик қилувчи кишилар иштирок этдилар.

Кўпгина халқаро проблемалар ва Яқин Шарқ проблемаси юзасидан муфассал фикрлашиб олинди. Совет—Сурия ҳамкорлиги масалалари муҳокама қилинди.

М. С. Горбачев совет жамиятида содир бўлаётган революцион қайта қуриш муносабати билан фикрларини ўртоқлашди.

Сурия Президенти СССРдаги қайта қуриш жараёнларига, шу жумладан бу жараёнларни халқаро вазиятга ва давлатлараро муносабатларга ўтказадиган таъсирига жуда қизиқиб қаради. Ўз навбатида у мамлакатидаги иқтисодий аҳвол ҳақида, унинг ички ва ташқи проблемалари тўғрисида ахборот берди.

М. С. Горбачев КПСС ва Совет давлати ташқи сиёсий фаолияти мазмунининг концепцияларини баён этиб, ядро асри реалликлари ҳозир ёқтириш ёки ёқтирмасликдан, сиёсий, социал-иқтисодий системалардаги ёки идеологик қарашлардаги тафовутлардан қатъи назар бир-бири билан тинч-тотув яшашга ўрганишни барчага зарур қилиб қўяётганлигини қайд этиб ўтди.

Ғарбдаги кўпгина давлат арбоблари ҳамон ўтмиш тушунчалари билан яшамоқдалар. Улар дунёга жаҳонгирлик сиёсати нуқтаи назаридан қарамоқдалар, ядровий хавф-хатарни тушунишни истамаётирлар, жаҳондаги бошқа ғоят ўткир проблемаларни, шу жумладан ривожланаётган мамлакатларнинг ташвишларини назар-писанд қилмаяптилар.

Халқаро вазият мураккаб бўлиб, у юмшаётгани йўқ, деб давом қилди М. С. Горбачев. Аммо жаҳон жамоатчилиги, кенг халқ оммаси, реалистик фикрловчи давлат арбоблари милитаристик ва янги жаҳонгирлик тенденцияларига тобора кучли қаршилик кўрсатаётганликлари, тинчлик ва қуролсизланиш манфаатлари фойдасига тазйиқ зўрайиб бораётганлиги қувончли бир ҳолдир. Халқларнинг кескинликдан, ҳалокат даҳшатидан тинкаси қуриди.

Эндиликда тинчлик потенциали қўшилмаслик ҳаракати билан жуда кучли мустаҳкамланмоқда.

Президент қўшилмаган мамлакатларнинг қуролсизланиш ва хавфсизлик проблемаларига эътибори кучайганлигини таъкидлади. Бу нарса кўп даражада Совет Иттифоқининг аниқ ва фаол позициясини, унинг ташаббуслари ядровий хавф-хатар кескинлашган бир пайтда қандай аҳамиятга эга эканлигини англаш билан боғлиқдир.

Ҳ. Асад уруш ва тинчлик масалаларида СССРнинг позициясини барча халқларнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушаётган позиция, деб таърифлади.

* * *

Куннинг иккинчи ярмида М. С. Горбачев билан Ҳ. Асад ўртасида яккама-якка суҳбат бўлди. Яқин ва Ўрта Шарқдаги жараёнлар шу регион давлатлари ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг сабаблари ва характери ҳамда уларнинг СССР билан муносабатлари, можароли вазиятларни бартараф этиш истиқболлари ва имкониятлари жаҳондаги ҳозирги вазият нуқтаи назаридан чуқур ва атрофлича кўриб чиқилди.

Совет Иттифоқи ва Суриянинг региондан ташқарида жойлашган, аммо у ерда ўз манфаатларига эга бўлган ва ҳатто Яқин Шарқ можаросига тортилган давлатлар билан муносабатлари муҳокама қилинди, шу давлатларнинг сиёсатига амалда бир хил баҳо берилди.

Суҳбатдошлар Яқин Шарққа бағишланган халқаро конференция ўтказиш ғоясини олға силжитиш учун ўз мамлакатлари нималар қилганлиги ва қилаётганлиги тўғрисида бир-бирига ахборот бериб, можарони сиёсий йўл билан бартараф этиш керак, деган қатъий фикрни билдирдилар. Мана шундай йўлгина кризисни ҳақиқатан ҳам адолатли ва ҳар томонлама бартараф этишга олиб келиши мумкин.

М. С. Горбачев билан Ҳ. Асад ҳозир Фаластин Қаршилик ҳаракатининг қатнашчилари ўз сафларини жипслаштириш ҳамда Яқин Шарқ можаросини бартараф этиш умумий жараёни ва халқаро конференцияга тайёргарлик муносабати билан принципиал асосда ягона платформани ишлаб чиқиш борасида сарфлаётган куч-ғайратларини маъқулладилар.

М. С. Горбачев Эрон-Ироқ уруши хусусида Совет Иттифоқининг ўзгармас позициясини баён этиб берди: икки мамлакат халқларининг, Яқин Шарқ можаросини бартараф этишнинг туб манфаатлари, бутун жаҳон ҳамжамиятининг манфаатлари нуқтаи назаридан бу хунрезликни давом эттиришни оқлаб бўлмайди.

Афғонистон теварагидаги аҳволни бартараф этиш масалаларига тўхталиб ўтилди, ҳозирдаёқ авж олиб кетган миллий яраш жараёнини барбод этишга уринаётган кимсаларнинг позициясига баҳо берилди.

Чуқур проблемалар ўртага қўйилганлиги, ошкоралик, ишонч ва ўзаро хайрихоҳлик муҳити шу суҳбатга хос бўлди.

* * *

Катта Кремль саройида Ҳ. Асад шарафига КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР ҳукумати номидан зиёфат берилди.

Совет томонидан М. С. Горбачев, А. А. Громико, Н. И. Рижков, Э. А. Шеварднадзе, С. Л. Соколов, Н. В. Тализин, А. Ф. Добринин ўртоқлар, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Самимий, дўстона вазиятда ўтган зиёфатда М. С. Горбачев ва Ҳ. Асад ўртоқлар нутқ сўзладилар, нутқлар зўр эътибор бериб тингланди ва давомли қарсаклар билан кутиб олинди.

(ТАСС).

СССР Министрлар Советида

24 апрель куни СССР Министрлар Советининг мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат плани ҳамда СССР Давлат бюджетининг 1987 йил 1 кварталдаги бажарилиш якунлари, шу йилги план ва бюджетнинг бажарилишини таъминлаш соҳасидаги вазифалар муҳокама қилинди.

СССР Министрлар Совети КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг шу йил 16 апрелдаги мажлисида берилган баҳолар ва чиқарилган хулосаларга амал қилиб, экономикадаги ишларнинг аҳволини ҳар томонлама таҳлил этди. Халқ хўжалиги I квартал мобайнида нотекис ривожланганлиги қайд этиб ўтилди. Январь ойида кескин пасайишга йўл қўйилди. Бир қанча министрликлар, идоралар, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари,

(Давоми учинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШЛАРИНИНГ КПСС XXVII СЪЕЗДИ ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

Хотин-қизлар съезди — Ўзбекистоннинг ижтимоий сиёсий ҳаётидаги муҳим воқеадир. Съезд ҳақиқатан ҳам тарихий бир даврда ўтмоқда. Мамлакатда қайта қуриш тобора авж олмоқда. Партия Марказий Комитетининг 1987 йил январь Пленуми қайта қуриш назарияси ва сиёсатини ишлаб чиқди. Пленумнинг новаторларча қарорларида вужудга келган вазият чуқур таҳлил этилиб, партия ва халқ сиёсий фаолиятининг бутун жабҳаси бўйлаб қайта қуриш вазифалари конкретлаштириб берилган.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Пленумда қилган докладида инсон омили социалистик демократияни бутун чоралар билан такомиллаштириш—жадаллаштиришнинг асосий воситаси эканлигини таъкидлади. Пленум революцион ўзгартишларга тўсқинлик қилаётган барча нарсалардан халос бўлиш жараёнини жуда кучли олға силжитди, ижтимоий юксалишга, янгилик билан эскилик ўртасидаги муросасиз курашга янги омил бағишлади.

Коммунистик партия ҳар бир меҳнатчи ўзини мамлакат соҳиби деб, умумий иш учун астойдил масъул, деб ҳис этишига эришиш учун қатъият ва изчиллик билан ҳаракат қилмоқда. Совет хотин-қизларининг сиёсий фаоллиги ва меҳнат ғайратини янада юксалтириш халқнинг ўз-ўзини бошқарувини чуқурлаштириш борасидаги катта тадбирларнинг таркибий қисмидир.

Бизнинг мамлакатимизда ғоят катта тарихий аҳамиятга молик социал вазифа муваффақиятли ҳал этилган — хотин-қизларнинг чинакам тенг ҳуқуқлилиги амалда таъминланган. Хотин-қизлар мамлакатнинг қаҳрамонона йилномасига сўнмас зафарларнинг кўпгина саҳифаларини ёзишган, улар социалистик жамиятнинг нуфузли кучи бўлиб қолдилар.

Улуғ Октябрь шарофати билан, рус халқининг ёрдамида Ўзбекистон хотин-қизлари ҳам кўп асрлик чўриликдан озод бўлдилар. Совет ҳокимиятининг биринчи декретларидаёқ уларнинг эркаклар билан ҳуқуқлари қонун йўли билан тенглаштирилди. Коммунистик партия хотин-қизларнинг амалдаги тенг ҳуқуқлилигини изчиллик билан таъминлаб келди. 1919 йилда партия комитетлари ҳузурида ишчи ва деҳқон аёлларнинг бўлимлари (хотин-қизлар бўлимлари) ташкил этилганлиги бу ишда бебаҳо роль ўйнади. Мана шу бўлимлар ёрдамида хотин-қизларнинг клублари ва артеллари тузилди, делегатларнинг йиғилишлари ўтказиб турилди, саводсизликни тугатиш мактаблари очилди. Хотин-қизлар бўлимлари хотин-қизлар ҳуқуқларининг чинакам ҳимоячилари сифатида иш кўрдилар, уларни социалистик қурилишга жалб этдилар.

Партиянинг ташаббуси билан бундан олтмиш йил муқаддам ўтказилган кенг кўламдаги сиёсий кампания «Ҳужум» кампанияси амалдаги тенг ҳуқуқлиликни қарор топтиришда патриархал турмуш тарзига қилинган оммавий ҳужумнинг муҳим босқичи бўлиб қолди. Қотилликлар ҳам, аксилинқилобчи кучларнинг қўрқитишлари ҳам «Ҳужум» иштирокчиларини тўхтата олмади. Улар маъшум паранжини улоқтириб ташлаб, ўқишга, ишга янги турмуш қуришга киришдилар. Кўпгина жасур қаҳрамон хотин-қизлар диндор жоҳиллар ва мутаассиблар қўлида ҳалок бўлишди. Халқимиз уларнинг хотирасини муқаддас билиб эъзозламоқда. «Ҳужум» хотин-қизларни озод қилишда, Ўзбекистонда маданий инқилобни амалга оширишда ғоят катта роль ўйнади.

Социализм қурилиши давомида коммунизм ғояларига садоқат руҳида тарбияланган хотин-қизлар авлоди вояга етди. Улуғ Ватан уруши матонат ва мардликнинг қаттиқ синови бўлди. Ўзбекистоннинг меҳнаткаш аёллари бутун совет халқи билан бирга бу синовга шараф билан бардош бердилар. Улар барча машаққатларни енгиб ўтиб, вафодорлик ва сидқидилликни сақлаб қолдилар. Юзлаб ватанпарвар қизлар медицина ҳамшираси ва ҳарбий врач, алоқачи ва учувчи бўлиб фронтга жўнаб кетдилар. Зебо Ғаниева, Елена Стемпковская, Сора Шукурова, Раҳима Алимова, Хосият Усмонова, Мария Шчербаченко, Азиза Қаландарова ва бошқа кўпгина аёлларнинг номлари қаҳрамонона йилномадан абадий жой олди.

Уруш йиллари саноатдаги ходимларнинг учдан икки қисми хотин-қизлардан иборат эди. Улар фронт ва мамлакатнинг ичкариси учун зарур бўлган маҳсулотларни етказиб бердилар, душман устидан ғалабага салмоқли ҳисса қўшдилар.

Кўчириб келтирилган болалар тўғрисида ғамхўрлик қилиш борасида аёлларнинг қалб саховати, айниқса, ёрқин намоён бўлди. Санобар ва Ҳамид Самадовлар, Баҳри ва Шоаҳмад Шомаҳмудовлар, Муаззам ва Шароф Жўраевлар кўпгина миллатларга мансуб ўнлаб болаларни тарбияладилар. Республика уруш йиллари кўчириб келтирилган жаъми 200 мингдан кўпроқ болани қабул қилган эди.

Эндиликда кекса авлодларнинг ўлмас жасоратини уларнинг қизлари давом эттирмоқдалар. Улар Ватан қудратини оширишга интилаётган кишилар орасидадир. Ўзбекистонда аҳолининг 51 процентини, халқ хўжалигида ишловчиларнинг 43 процентини хотин-қизлар ташкил этади. 1926 йил республикада инженер-техник ходимларнинг атиги икки нафари, медикларнинг 16 нафари, ўқитувчилар ҳамда маданият ходимларининг 206 нафари ўзбек аёллари бўлган бўлса, эндиликда бизда олий ва ўрта махсус маълумотли 700 минг мутахассис хотин-қизлар бор. Уларнинг меҳнатсеварлиги ва истеъдоди, билимлари ва фаол гражданлик позицияси республикани ривожлантириш социал-иқтисодий вазифаларини ҳал этишда ёрдам бермоқда.

Хотин-қиз илмий ходимлар йил сайин кўпайиб бормоқда. Илмий муассасалар ва олий ўқув юртларида аёллардан 134 нафар фан доктори ва 4 минг нафар фан кандидати меҳнат қилмоқда.

Кўпгина аёллар республиканинг ижодий союзларида: композиторлар, ёзувчилар, рассомлар, архитекторлар, кинематографчилар, журналистлар союзларида ҳақли равишда муҳим ўрин олиб келмоқдалар. Уларнинг меҳнати кўпмиллатли совет маданиятини янада равнақ топтиришга кўмаклашмоқда.

Коммунистик партия хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий турмушда, давлат ва жамият ишларини бошқаришда қатнашишларига катта аҳамият бериб келмоқда. Республика коммунистлари сафларида ҳозир 180 минг хотин-қиз бор. Ўзбекистон ССР Олий Советида депутатларнинг 36 процентини, маҳаллий Советларда салкам ярмини хотин-қизлар ташкил этади. Ҳотин-қизлар область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, область, шаҳар, район, посёлка ва қишлоқ Советлари ижроия комитетларининг раисалари, раис ўринбосарлари, секретарлари, аъзолари бўлиб ишламоқдалар. Советларнинг доимий комиссияларида минглаб депутат хотин-қизлар самарали ишлаб, депутатлар группаларининг фаолиятида қатнашиб келмоқдалар.

Партия ва Совет ҳукумати хотин-қизларнинг меҳнатдаги хизматларини юксак баҳоламоқдалар. Республика меҳнатчи хотин-қизларидан 95 минг киши орден ва медаллар билан мукофотланган, 132 аёл Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган.

Ангрен шаҳар қурилиш бошқармасининг мастери, СССР Олий Совети Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари Хайринисо Абдунабиевна Норматованинг, Тошкент тўқимачилик комбинати тўқувчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Евгения Александровна Губинанинг, Қашқадарё областидаги пахтачилик бригадаси бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Маҳкам Ҳазратқулованинг, Фарғона тўқимачилик комбинати ишчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Шакархон Мирзабобоеванинг, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССР халқ шоираси Зулфия Исроилованинг, республика Фанлар академиясининг академиги Галина Анатольевна Пугаченкованинг, СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати Бернора Қориеванинг, Тошкентдаги 22-болалар уйининг директори Антонина Павловна Хлебушкинанинг, партия ва меҳнат ветерани Башорат Тўлагановна Мирбобоеванинг, СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофоти лауреати Сора Эшонтўраеванинг, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Сирдарё районидаги Ленин номли колхоз раисаси Назира Йўлдошева ва бошқа кўпгина аёлларнинг номлари республикамизда жуда машҳурдир.

Давлат ҳар бир хонадонда тинчлик, осойишталик ва бахт-саодат ҳукм суриши учун ҳамма ишни қилмоқда. Оналар — жамиятимизда алоҳида иззат-ҳурмат ва ҳар томонлама ғамхўрлик билан қуршаб олинган. Ўзбекистондаги юз мингдан зиёд кўп болали она «Қаҳрамон она» ордени билан мукофотланган.

Номлари айтиб ўтилганларнинг кўпчилиги съездда иштирок этишмоқда. Меҳнат ва фидокорлик — хотин-қизларимиздан кўпчилигининг ҳаётий позициясидир. Турмушимизнинг барча соҳаларида сизларнинг меҳрибон қўлларингиздан, зукко ақлингиздан, бекаларга хос омилкорлигингиздан баҳраманд бўлинмоқда. Сизларнинг эътиборингиз ва ҳароратингиз фарзандларга, мададингиз ва фаҳмингиз эркакларга зарур, ҳар бир оиланинг бахтиёрлиги сизларга боғлиқдир. Азиз хотин-қизлар, сизларнинг меҳнатингиз учун, Ватанимизнинг шон-шуҳрати йўлида сизлар қилган ва қилаётган ҳамма ишлар учун сизларга раҳмат!

В. И. Лениннинг янги жамият қурилишини хотин-қизлар ёрдамидагина, уларнинг фаҳм-фаросати ва онглилиги билангина мустаҳкамлаш мумкин, деган сўзлари ҳозир ҳар қачонгидан кўра муҳимдир. В. И. Ленин васиятларига содиқ бўлган партиямиз хотин-қизларни актив фаолиятга ва давлатни бошқаришга жалб этиш учун ҳамма ишни қилмоқда. Партия Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев КПСС XXVII съездида таъкидлаганидек, жамиятнинг барча соҳаларида қайта қуриш авж олиб кетган ҳозирги пайтда мамлакат кенг оммасининг жонли ижодкорлигига, хотин-қизларнинг мададига, айниқса, муҳтождир.

Хотин-қизлар кенгашлари жамият турмушида хотин-қизларнинг роли ва аҳамиятини янада оширишга кўмаклашмоқда. Хотин-қизлар кенгашлари — социалистик қурилиш давомида вужудга келган фаол жамоат органларидир. КПСС XXVII съездидан кейин мамлакатда шундай кенгашларнинг ягона системасини ташкил этиш ишлари авж олиб кетди.

Шу йилнинг 30 январида бўлиб ўтган Бутуниттифоқ хотин-қизлар конференциясида хотин-қизлар кенгашларининг ҳозирги босқичдаги вазифалари муҳокама қилинди. Жамоат ташкилоти бўлмиш хотин-қизлар кенгашлари системаси КПСС раҳбарлигида иш кўради, СССР Конституцияси жамоат ташкилотларига бериб қўйган барча ҳуқуқлардан фойдаланади. Хотин-қизлар кенгашлари ишни совет ва давлат органлари, касаба союз, комсомол ҳамда бошқа жамоат ташкилотлари билан қалин ҳамкорликда олиб бормоқда. Хотин-қизлар кенгашларининг кенг тармоғи вужудга келтирилганлиги, улар Совет Хотин-қизлар комитети бошчилигидаги ягона системага бирлаштирилганлиги — совет жамиятини демократлаштириш, халқнинг социалистик ўз-ўзини бошқарувини ривожлантириш йўлида қўйилган муҳим қадамдир.

Давр Ўзбекистон хотин-қизлар кенгашларининг ишини ҳам тубдан яхшилашни, уларнинг қайта қуриш ва жадаллаштиришни моддийлаштириш учун курашга қўшадиган ҳиссасини кўпайтиришни тақозо этмоқда. Республикада меҳнат коллективлари ва истиқомат жойларида 25 мингдан кўпроқ кенгаш тузилди. Бу — катта куч. Кенгашлар хотин-қизлар кўп миллионли отрядининг жуда катта меҳнат ва маънавий потенциалини ишга солишда партия ташкилотига ёрдам беришлари керак.

КПСС Марказий Комитетининг ғоят катта ёрдами ва мадади билан республикада қийин, кенг миқёсли ишлар амалга оширилмоқда. Бу ишлар ўтмишнинг оғир меросини бартараф этишга, ҳалол меҳнатни улуғлашга, социал адолат принципларини изчиллик билан амалга оширишга қаратилгандир. Биз Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидан кейин порахўрликка, қўшиб ёзишларга, кўзбўямачиликка ва бошқа салбий ҳодисаларга қарши қаттиқ кураш бошладик. Обрўсини тўкиб қўйган шахслар раҳбарлик ишидан четлаштирилдилар, уларнинг ўрнига партияга содиқ кишилар келдилар. Республикалар ўртасида кадрлар алмашуви тобора кучаймоқда. Жамиятдаги муҳитнинг ўзи яхшилик сари ўзгармоқда. Қадриятларга қайтадан баҳо берилмоқда, ҳодисалар ва воқеаларга баҳо беришда ошкоралик, ҳаққонийлик, камчиликларга нисбатан муросасизлик қарор топтирилмоқда. Ишлаб чиқаришда талабчанлик ва интизом кучайди, кўпроқ тартиб ўрнатилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг V пленумида қайта қуришнинг дастлабки одимлари якунлари ҳамда КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорларини рўёбга чиқариш соҳасидаги вазифалар атрофлича муҳокама қилинди. Пленумда қайта қуришга барча меҳнаткашларни қандай жалб этиш, республикада бошланган ўзгаришлар зарурлигининг ишончли кафолатларини қандай вужудга келтириш кераклиги тўғрисида талабчанлик руҳида гап борди.

Яхшилик томон баъзи ўзгаришлар намоён бўлиб қолди. Биринчи квартал топшириқларини бажариш натижалари шундан далолат бермоқда. Товар маҳсулот ишлаб чиқариш плани 101,3 процент бажарилди, планга қўшимча равишда 73 миллион сўмлик шундай маҳсулот ишлаб чиқарилди. Ўсиш суръати 5,8 процетни ташкил этди. Гўшт, сут, тухум харид қилиш планлари адо этилди. Қурувчиларнинг, экономика бошқа тармоқлари меҳнатчиларининг иши бирмунча яхшиланди.

Шу билан бирга қайта қуриш жуда секин, катта қийинчиликлар билан бормоқда, барча ташкилотлар ва коллективларни қамраб олмаган. Салбий ҳодисаларнинг оқибатлари ҳали жуда сезилиб турибди. Бундай ҳодисаларга қарши курашни сусайтирмай, балки кучайтириш, уларни таг-томири билан йўқ қилиб ташлаш, бу курашга бутун жамоатчиликни жалб этиш керак. Биз бунда ҳам хотин-қизлардан янада кўпроқ фаоллик, ҳужумкорлик ва собитқадамлик кўрсатишларини кутамиз.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ V СЪЕЗДИ

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШЛАРИНИНГ КПСС XXVII СЪЕЗДИ ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Халқ хўжалигидаги ижобий силжишлар ҳали барқарор тус олмади, зарур даражада мустаҳкам бўлиб қолгани йўқ. Республикада вужудга келтирилган қудратли ишлаб чиқариш ва фан-техника потенциалидан етарлича самара билан фойдаланилмаяпти. Бу — сусткашлик ва хотиржамликнинг, давлат ва план интизоми бўшаштирилганлигининг, ташкилотчилик ва тарбия ишидаги жиддий хато ҳамда нуқсонларнинг натижасидир. Биринчи . кварталда ҳар беш корхонанинг бири турдош корхона олдидаги мажбуриятини бузди, 103 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди. Меҳнат унумдорлиги ошмаяпти. Янги техника ва технологияни жорий этиш масалаларида қатъий бурилишга эришилмади. Асосий фондларни ишга тушириш ва капитал маблағларни ўзлаштириш плани барбод қилинди. Агросаноат комплексида ҳал этилмаган кўпгина муаммолар йиғилиб қолди. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши ҳажми секинлик билан ўсмоқда. Суғориладиган ерлар самарадорлиги пасайиб кетмоқда.

Соғлиқни сақлаш органларининг, савдо, коммунал хўжалик, транспорт, маиший хизмат соҳасининг иши меҳнаткашларнинг кўпдан-кўп таъналарига сабаб бўлмоқда. Хуллас, барча участкалардаги ишни кучайтириш, қолоқликни тугатиш, қатъият, зўр ғайрат билан ҳаракат қилиш, белгиланган планларнинг бажарилишига эришиш лозим.

Резервларимиз эса жуда катта, вазифа ҳам шундай қўйилган: Ўзбекистоннинг мамлакат яхлит халқ хўжалик комплексини тараққий эттиришга, умумиттифоқ маънавий маданиятга қўшадиган ҳиссаси мавжуд бўлган максимал имкониятларга мос келиши керак. Бу борада хотин-қизлар кенгашлари кўп иш қилиши мумкин ва лозим. Энг аввало қайта қуриш хотин-қизларнинг ишлаб чиқаришда яна ҳам самарали қатнашишлари билан боғлиқ бўлган кўпгина проблемаларнинг ҳал этилишини талаб қилади.

Одамларнинг ақли ва кайфиятларида бурилиш ясаш, диққат-эътиборни энг муҳим нарса — фан-техника тараққиётига қаратиш ҳозирги бош вазифаларнинг биридир. Интенсивлаш йўлига амал қилиш — замонавий техникани, илм-фан ютуқларини актив жорий этиш демакдир. Беш йиллик мобайнида республика саноати корхоналарида 1.200 га яқин механизациялаштирилган поток ва автомат линияларни ишга тушириш, 6.500 та комплекс механизациялаштирилган ва автомат машина-ускуналарни жорий этиш кўзда тутилмоқда. Ҳар бир меҳнат коллективининг куч-ғайратини кўпайтирмай туриб, буни уддалаб бўлмайди. Бинобарин, бизнинг инженер-техник, ишчи хотин-қизларимиз фан ва техника ютуқларини, илғорлар тажрибасини активроқ жорий этишларига, ўзларида янгиликларга бўлган иштиёқни ривожлантиришларига, интизом ва масъулиятни кучайтиришларига ишонамиз. Ҳар бир киши фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ўзининг жонажон иши эканини унутмаслиги керак. Мана шу умумхалқ курашида хотин-қизлар кенгашлари ўз ўрнини эгаллаши лозим.

Бозорни халқ истеъмоли моллари билан тўла таъминлаш учун бизнинг кўп меҳнат қилишимизга тўғри келади. Гарчи 1986 йилда ва шу йилнинг биринчи кварталида уларни ишлаб чиқариш планлари ошириб бажарилган бўлса-да, маҳсулот сифатини яхшилаш борасида тегишли бурилиш рўй бермади. Масалан, ўтган йили Енгил саноат министрлиги корхоналарида ишлаб чиқарилган ва текшириб кўрилган кийим-кечаликлардан 17 процентининг ҳамда Маҳаллий саноат министрлиги корхоналарида ишлаб чиқарилган буюмлардан 30 процентининг сорти пасайтирилиб, тузатиш учун қайтарилди. Қаршидаги «СССР 50 йиллиги» тикувчилик фабрикасида, Бухоро ва Хоразм тикувчилик бирлашмаларида, Чирчиқ ва Гулистон фабрикаларида брак айниқса кўп. Самарқанд гилам-бадиий фабрикасида текширилган тикувчилик буюмларининг бутун туркуми, Шофиркон гилам тўқиш фабрикасида — 82 проценти брак қилинди. 1987 йилда ҳам аҳвол яхшиланмади. Брак қилинган кийим-кечаклар салмоғи 16 процентдан 17 процентга кўпайди. Ҳар тўртта трикотаж буюмнинг бири ниҳоятда ёмондир.

Пойабзал аввалгидек ҳали ҳам сифати ёмон ҳолда ишлаб чиқарилмоқда. 1986 йилда 500 минг жуфт пойабзалнинг сорти пасайтирилиб, брак қилинган эди, 1987 йилнинг I кварталида ҳозирдаёқ 100 минг жуфт пойабзал брак қилиниб, сорти пасайтирилди. Ваҳолонки, ана шу корхоналарнинг ҳаммасида асосан хотин-қизлар ишлашади. Ҳар бир коллективда меҳнатга ҳалол муносабатнинг таркиб топиши кўп жиҳатдан сизларга боғлиқ. Бунинг учун эса ишлаб чиқаришда тегишли тартиб ўрнатиш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, кадрлар малакасини ошириш керак.

Бизда хотин-қизларнинг ижтимоий ишлаб чиқаришда бандлиги проблемаси жуда ўткир бўлиб турибди. Маълумки, Ўзбекистон катта меҳнат ресурсларига эга. Аёлларнинг каттагина қисми — 1 миллион 120 мингдан зиёд хотин-қиз, шу жумладан 690 минг нафар кўп болали оналар фақат уй-рўзғор ишлари билан банддирлар. Уларнинг кўпчилиги эри ёки қариндош-уруғларининг тазйиқи остида ўзларини оила юмушлари билангина чеклаб қўймоқдалар. Бу тенденция қишлоқда, айниқса, яққол намоён бўлмоқда. Шу боисдан ҳам 194 минг механизаторнинг атиги 630 нафари аёллар эканлиги ажабланарли эмас.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика ҳукумати мана шу ҳаётий муҳим проблемани ҳал этишга катта эътибор бермоқдалар. Ўтган йилнинг ўзидагина кўрилган чора-тадбирлар натижасида 150 мингдан зиёд киши меҳнатга қўшимча равишда жалб этилди. Ана шуларнинг талайгина қисми хотин-қизлардир. Бу — 1985 йилда жалб этилганига қараганда 1,5 баравар кўп.

Аммо бу ниҳоятда оз эканлигини тўппа-тўғри эътироф этиш керак. Каттагина қийинчиликларга учраб, қолоқ анъаналар ва қарашларни бартараф этишга тўғри келмоқда. Ваҳолонки, гап ўзбек хотин-қизларининг меҳнат, социал, маънавий имкониятларини тўла-тўкис рўёбга чиқариш тўғрисида бормоқда. Зотан, бу ишда хотин-қизлар кенгашларининг роли етакчи бўлиб қолиши керак. Енгил саноат министрлиги, Маҳаллий саноат министрлиги, Давлат агросаноат комитети, бошқа министрликлар ва идоралар хотин-қизлар учун иш жойларини яратиш юзасидан барча чораларни кўришлари, уларнинг самарали ишлашлари учун шарт-шароитларни таъминлашлари керак. Бу иқтисодий масалагина бўлмай, сиёсий масала ҳамдир.

Якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисидаги қонун кенг имкониятлар очмоқда. Ҳозир республикада умумий овқатланиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш, иккиламчи ресурслардан фойдаланиш кооперативлари тузилмоқда. Бу эса беш йиллик охирига бориб ижтимоий ишлаб чиқаришга қўшимча салкам юз минг кишини жалб этиш имконини беради. Хотин-қизлар кенгашлари ҳам бу муҳим ишда қатнашишлари, унга уй бекаларини фаолроқ жалб этишлари керак.

Айни вақтда касаначиликни ривожлантириш зарур. Ўн биринчи беш йиллик мобайнида касаначилик билан шуғулланувчи хотин-қизлар кўпайиб, 7 мингдан 20 мингга етди. Бу жуда кам. Хотин-қизларнинг ишлаб чиқаришда қатнашишидан иборат бундай форманинг жуда қулай бўлишига қарамай, у ҳам ниҳоятда секинлик билан жорий этилмоқда. Бундай аҳволнинг сабаби хўжалик ходимлари қўшимча ташвиш орттиришни истамаётганликларидадир. Ваҳолонки, бунда катта резервлар мавжуд бўлиб, улардан тўла-тўкис фойдаланиш лозим.

КПСС XXVII съезди қабул қилган социал-иқтисодий программа хотин-қизларнинг меҳнат, турмуш, дам олиш шароитларини янада яхшилаш борасидаги бир қанча муҳим тадбирларни ўз ичига олган. Ўн иккинчи беш йилликда улар учун тўлиқ бўлмаган иш кунини, қисқартирилган иш ҳафтасини кенгроқ қўлланиш, касаначилик меҳнати учун имкониятлар яратиш ва шу кабилар кўзда тутилмоқда. Ўртага қўйилган вазифалар маҳаллий Совет ва хўжалик органларининг кўп куч-ғайратларини, хотин-қизлар кенгашларининг фаол қатнашишларини тақозо этади.

Республика министрликлари ва идоралари меҳнат шароитларини яхшилаш ва уни муҳофаза қилиш комплекс планларини ишлаб чиқишган. Ўтган йили шу мақсадларга 190 миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди, 46 минг хотин-қизнинг меҳнат шароити яхшиланди.

Хотин-қизлар кенгашларининг иши партия комитетларининг доимо диққат марказида турган, совет, хўжалик ва касаба союз органлари хотин-қизлар кенгашларининг ташаббусига таянаётган, уларни қўллаб-қувватлаб, юзага келган масалаларни ҳал этишда ёрдам бераётган жойларда муваффақиятга эришилаётганлигини тажриба кўрсатмоқда. Бизда хотин-қизларнинг юқори унум билан меҳнат қилишлари учун қулай шарт-шароитлар яратилган меҳнат коллективлари оз эмас. Орттирилган тажрибани чуқур таҳлил этиш, барча қимматли натижаларни умумлаштириш ва уларни кундалик практикага дадилроқ жорий этиш жуда муҳимдир.

Шу билан бирга етилган проблемаларни ҳал этиш йўлларини аниқ тасаввур қилиш керак. Кўп хотин-қизлар кам малакали, оғир қўл меҳнати билан банд эканликлари, соғлиққа салбий таъсир қилувчи шароитларда ишлаётганликлари ташвишлантирмоқда.

Бир қанча корхоналарнинг раҳбарлари ишловчи хотин-қизлар учун қулай шарт-шароитларни вужудга келтириш билан ниҳоятда қониқарсиз шуғулланмоқдалар. Андижондаги «Электродвигатель» заводида, Намангандаги бир қанча корхоналарда ишларнинг аҳволи шундай. Ишловчи аёллар ҳамма жойда ҳам зарур санитария-маиший хоналар билан таъминланаётгани йўқ, шундай хоналар мавжуд бўлган жойларда эса улардан ҳамиша ҳам кўзланган мақсадда фойдаланилмаяпти: ё у омбор қилиб қўйилган ёки эшиги доимо қулфлоғлиқ туради.

Афсуски, хотин-қизлар меҳнатини муҳофаза қилиш масалаларига нисбатан лоқайдлик жиддий муаммоларнинг сабаби бўлиб қолмоқда. Ишлаб чиқаришда хавфсизлик техникасининг аҳволи ҳамон ёмон бўлиб қолаётганлиги натижасида бахтсиз ходисалар сони камаймаяпти.

Айрим раҳбарлар фақат план билангина шуғулланиб, одамларни унутиб қўймоқдалар ва бунинг устига меҳнат тўғрисидаги қонунни бевосита бузишгача ҳам бориб етмоқдалар. Масалан, «Средазкабель» заводида хотин-қизлар дам олиш ва байрам кунлари ишга, шунингдек, хизмат вақтидан ташқари ишларга мунтазам жалб этиб келинмоқда. Бироқ, бошқа куни дам берилиши ўрнига икки баравар ҳақ тўланмоқда. Қонуний дам олиш кунини оиласига, рўзғор юмушларига бағишлаш муҳимроқ бўлган аёллар учун ана шу икки баравар ҳақнинг хожати бормикан? Лекин нима учундир бу масала корхоналарнинг раҳбарларини қизиқтирмаяпти, хотин-қизлар кенгашлари эса бир четда турибдилар.

Айниқса ачинарлиси шуки, ишловчи хотин-қизлардан бир қисмининг ишлаб чиқариш билан боғлиқ масалалари қаердадир, охирги ўринда турибди. Ўтган йили «Совет Ўзбекистони» газетаси редакциясига хотин-қизлардан келган 500 та шикоят ичида меҳнат унумдорлигини ошириш масалалари тилга олинган биронта ҳам хат йўқлиги аниқланди. Бу эса уларнинг ишлаб чиқаришдаги ишлари яхши йўлга қўйилганлигидан асло далолат бермайди. Йўқ, баъзи хотин-қизлар вужудга келган аҳволга шунчаки кўникиб қолишган.

Меҳнатни ташкил этиш масалаларида майда-чуйда нарсалар бўлмаслиги керак. Бунда ҳамма нарса бир-бири билан чамбарчас боғланган — хўжалик ходимлари, касаба союз фаоллари, хотин-қизлар кенгашлари мана шуни ёдда тутишлари керак. Бунга қанчалик кўп эътибор берилса, меҳнат шунчалик унумли, самарали бўлади.

Михаил Сергеевич Горбачевнинг Ригадаги ВЭФ ишлаб чиқариш бирлашмасида бўлиши тўғрисидаги телевизион репортаж ҳаммангизнинг ёдингизда бўлса керак. Ригаликлар ўз цехларидан бири — овқатланиш комбинатини зўр фахр билан кўрсатдилар. Ҳақиқатан ҳам бу цех ишлаб чиқариш циклининг бўғинларидан бири, ана шу бўғин бўлмаса бутун занжир узилиб кетади.

Мамлакатдаги бир қанча корхоналарда завод ички сервис хизмати барпо этилмоқда. Бундай хизматнинг мақсадга мувофиқлиги ҳақида гапирмаса ҳам бўлади — улар ходимларнинг жуда кўп вақтини тежайди. Бизнинг йирик корхоналаримизда, масалан «СССР 50 йиллиги номидаги Тошкент трактор заводи» бирлашмасида, В. П. Чкалов номли авиация бирлашмасида шунга ўхшаш хизматлар пайдо бўлди. Лекин ана шу корхоналарда ҳам маиший хизмат чинакам хизмат кўрсатиш цехига айлангани йўқ. Бундай хизмат ҳамон маъмурият ва касаба союзларнинг назаридан четда қолиб кетмоқда.

Меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш масалалари билан камдан-кам шуғулланаётган меҳнат коллективлари тўғрисида нима ҳам дейиш мумкин? Ахир айни шу аҳвол Тошкент тўқимачилик комбинатида кадрлар ҳаддан ташқари қўнимсизлигининг сабабларидан бири бўлмадими? Иш ҳатто шу даражага бориб етдики, Тошкент олий ўқув юртларининг сиртқи бўлимига қабул қилиш чоғида қизларга тўқимачилик комбинатига бориб ишлаш шарт қилиб қўйилмоқда. Мактабни битирган қизларнинг анча қисми ҳар йили чинакам аёлларга хос бўлган ишда ўз кучини синаб кўриш учун комбинатга келади. Аммо жуда камигина шу ерда ишлаб қолади.

Хуллас бугун биз хотин-қизларнинг меҳнат шароитини яхшилаш, уларнинг ишлаб чиқаришдаги фаоллигини ошириш билан боғлиқ бўлган барча масалаларни ҳал этишда хотин-қизлар кенгашларининг ҳар томонлама иштирок этишларига умид қилишга ҳақлимиз.

Октябрь юбилейини муносиб кутиб олиш, план ва мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун социалистик мусобақани авж олдиришда хотин-қизлар кенгашлари ролини ошириш айниқса муҳимдир. Ҳозирги вақтда аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш, буюмларни тузилган шартномаларга тўла мувофиқ равишда ўз муддатида етказиб бериш, моддий, энергетика ва молия ресурсларини тежаш меҳнат беллашувининг асосий йўналишларидир. Мусобақанинг форма ва методларини танлашга ижодий ёндашиш, уни социал проблемаларни ҳал этиш билан чамбарчас боғлиқ қилиб қўйиш керак.

Хотин-қизлар меҳнатидан оқилона фойдаланиш проблемаси фақат ишлаб чиқариш жиҳатлари билан чекланиб қолмайди, аёллар, айниқса кўп болали оналар интенсив касб-кор фаолиятини оила тўғрисидаги ғамхўрлик билан қўшиб олиб боришлари осон эмас. Уларнинг меҳнати самарадорлиги ҳозирги пайтда **социал соҳани** ривожлантиришга ҳал қилувчи даражада боғлиқдир.

Ҳолбуки, болалар боғча ва ясилиарида жой етишмаётганлиги сабабли ўн минглаб оналар ижтимоий меҳнатда қатнаша олмаяптилар. Бизда аҳоли структурасида болаларнинг салмоғи СССРда энг юқори саналади, мактабгача тарбия муассасалари билан таъминланиш эса мамлакатда энг паст даражададир, яъни фақат 34 процентни ташкил этади. Ҳозирги пайтда республикадаги мактабгача тарбия доимий муассасаларида 1 миллион 100 мингдан ортиқ бола бор. Ўтган йили ота-оналарнинг 114 минг аризаси қаноатлантирилмади.

Бу муассасалар ишининг сифати масаласи ҳамон ўткирлигича қолмоқда. Кўпгина болалар боғча ва ясилилари, айниқса Қорақалпоғистон АССР, Сирдарё, Хоразм ва бошқа областлардаги боғча ва яслилар оддий қулай бинолар ва жиҳозларга ҳам эга эмас. Болалар боғчалари қурилиши йўл қўйиб бўлмайдиган даражада секинлик билан олиб борилмоқда. Ўтган йили болалар боғчаларини қуриб ишга тушириш плани 96 процент бажарилди. Республика хотин-қизлар кенгаши мактабгача тарбия муассасалари қурилиши ва уларнинг фаолияти билан боғлиқ ҳамма масалаларни қаттиқ контрол остига олиши керак.

Уй-жой масаласини ҳал этишда ҳам пухта ўйланган система бўлиши лозим. Сизларга маълумки, икки мингинчи йилга бориб биз ҳар бир оилани квартира ёки уй билан таъминлашимиз керак. Бунинг учун янгича ишлаш лозим. Чунончи, Горький автозаводи ишчиларининг КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси томонидан маъқулланган ташаббуси асосида республикамиздаги бир неча меҳнат коллективлари уй-жой проблемасини программада белгиланган муддатлардан беш йил олдин ҳал қилишга киришдилар. Бу ҳаракатга хотин-қизлар кенгашларининг қўшилиши мақсадга мувофиқдир. Ёки бўлмаса янги уйларга бўлажак кўчиб кирувчиларнинг бевосита иштирокида ёшлар уй-жой комплексларини ташкил этишга қўшилсаларингиз бўлмайдими?

Хотин-қизлар кенгашларининг эътиборини соғлиқни сақлаш муассасалари ишига қаратиш керак. У ҳар бир кишининг манфаатига тааллуқлидир. Бизда соғлиқни сақлашнинг чинакам демократик системаси барпо этилган. Шу билан бирга медицина хизмати ҳозирги талабларга тўла жавоб бермаётганлигини кўрмаслик мумкин эмас. Бу соҳада кўп муаммолар тўпланиб қолди. Энг аввало, соғлиқни сақлашнинг моддий-техника базаси жуда бўш. Шунга қарамай, шу йилнинг I кварталида касалхоналарни ишга тушириш плани 58 процент бажарилди. Аҳволни ўнглаб олиш керак.

Порахўрлик ҳоллари давом этаётганлиги, пул бўлмаса кўпинча касалхонага ётиш мумкин эмаслиги, дори-дармон олиб бўлмаслиги жуда ташвиш туғдирмоқда. Бу ҳақда жиддий ўйлаб кўриш керак. Ахир, врач касби — энг инсонпарвар касблардан бири. Республика медицина ходимларининг 58 проценти хотин-қизлардир. Сизлар ўз уйингизда ўзингиз тартиб ўрнатмасангиз ким ўрнатиши керак?

Юз берган аҳвол учун республика Соғлиқни сақлаш министрлигига жиддий таъна қилиш ва медицина муассасаларидаги хотин-қизлар кенгашларининг эътиборини медицина ходимлари касб маҳоратини ошириш зарурлигига қаратиш лозим. Соғлиқни сақлаш соҳасидаги жиддий камчиликларни тугатишда, одамларга медицина хизмати кўрсатиш сифатини оширишда, ходимларда масъулият ва хизмат бурчи туйғуларини тарбиялашда хотин-қизлар кенгашлари ўзининг салмоқли фикрларини айтиши керак.

Санитария-маориф ишлари алоҳида эътиборни тақозо этади. Жумладан, оиланинг катта-кичиклиги масаласи, чамаси, кўп болаликнинг она ва бола саломатлигига таъсирини, республикадаги демографик вазиятни ҳисобга олиб ҳал этиш мақсадга мувофиқдир.

Хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилашда савдо ҳамда маиший хизмат кўрсатиш соҳаси муҳим роль ўйнайди. Шу мақсадда умумий овқатланиш корхоналари тармоғини ривожлантириш чоралари кўрилмоқда. Ярим тайёр таомлар сотиладиган магазинлар оммалашиб бормоқда. Шу билан бирга бизда ҳар уч савдо идорасидан бири, ҳар тўрт магазиндан бири товар обороти планини уддалай олмаяпти. Ҳозир савдода ишлаётган эркаклар ҳам кўплигини айтиб ўтиш керак. Чамаси, уларнинг бир қисмини хотин-қиз кадрлар билан алмаштириш лозим. Бундан ишга наф етади, деб ўйлайман.

Хизмат кўрсатиш соҳасида ҳам, айниқса, қишлоқ жойларда кўпгина проблемалар тўпланиб қолди. Бунда колхоз ва совхозлар анчагина иш қилишлари керак. Улар маиший хизмат объектлари учун бинолар ажратиб беришга мажбурдирлар. Ўн биринчи беш йилликда қишлоқда колхозлар ва совхозлар ҳисобидан 106 та маиший хизмат уйи ва 577 та комплекс қабул пункти қурилган бўлса ҳам қишлоқ жойларда шаҳардагига нисбатан анча кам маиший хизмат кўрсатилмоқда.

Савдо ва маиший хизмат соҳасида жуда кўп хотин-қизлар меҳнат қилишади. Одамларнинг кайфияти, меҳнат активлиги ана шу хотин-қизларнинг ўз ишига виждонан муносабатда бўлишига боғлиқдир ва биз аҳолига хизмат кўрсатишни тубдан яхшилашда сизларнинг фаол иштирок этишингизга умид қилмоқдамиз.

Социал масалалар ҳаётнинг қайси жиҳатига оид бўлмасин, уларга доимий эътибор бериш барча давлат, хўжалик, жамоат ташкилотлари учун қонун бўлиши керак. Ана шундай масалаларнинг ҳар бири жонли кишилар тақдири билан, уларнинг бугунги юмушлари ва эртанги куни билан боғлиқ. Одамлар тўғрисида ғамхўрлик қилиш — ҳаётимизнинг принципидир. Бу инсонпарварлик принципига ҳамма ва ҳар ишда амал қилиш лозим.

Жадаллаштириш стратегиясини рўёбга чиқариш жиддий куч-ғайрат сарфлашни, катта ташкилотчилик, идеология ва тарбия ишларини талаб қилади. Бу соҳада энг асосий нарса — инсон омилидир. Ҳамма нарса пировард натижада одамларга — уларнинг меҳнатга муносабатига, онглилигига, ғайратига ва ташаббускорлигига боғлиқдир. Шу сабабли партиямиз сиёсати инсоннинг ижодий имкониятларини тўла намоён этиш учун энг яхши шарт-шароитларни яратишга қаратилган. Хотин-қизлар кенгашлари тарбиявий ишларни яхшилашда илгари ҳам партия ташкилотларининг содиқ ёрдамчилари эдилар. Аммо ҳозирги босқичда улар икки, уч баравар кўпроқ куч-ғайрат билан ишлашлари керак.

Ёш авлодни тарбиялаш — хотин-қизлар кенгашлари алоҳида ғамхўрлик қиладиган соҳадир. М. С. Горбачев комсомол XX съездидаги нутқида халқимиз ёшлар билан фахрланишини таъкидлади. Партия мамлакатимизнинг келажагини, Улуғ Октябрь идеаллари тантанасини ёш авлодни тарбиялаш билан боғлиқ, деб ҳисоблайди. Ёшлар жамиятимиз турмушининг ҳамма соҳаларини янгилаш йўлини чин қалбдан, самимий манфаатдорлик билан кутиб олдилар. Қайта қуришга гражданлик позициялари мустаҳкам, социалистик ғоявий эътиқодли, ўзининг маънавий бурчи даражасида бўла оладиган, ҳақиқат учун қаттиқ тура оладиган, лаганбардорлик ва иккиюзламачилик юқмаган кишилар керак.

Янги вазифаларнинг кўламлари, қайта қуришнинг революцион характери ҳар бир йигит ва қизга, бинобарин идеология ишларининг сифатига, мазмуни ва формаларига янги, янада юксак талаблар қўймоқда. Ёшларнинг ташаббускорлигини йигит ва қизлар тақдири тўғрисида жон куйдириб ғамхўрлик қилиш билан мустаҳкамлаш лозим.

Мактаб ўқитувчиси коммунистик шахсни тарбиялаб вояга етказишда партиянинг биринчи ёрдамчисидир. Республикамизда 283 минг нафар ўқитувчи бор. Шундан 150 минг нафардан кўпроғи хотин-қизлардир. Ҳунар-техника билим юртларидаги инженер-педагог ходимларнинг учдан бир қисми хотин-қизлардир. Уларнинг ҳаммаси болалар оламига социализмнинг маънавий қадриятларини олиб киришлари, шогирдларига меҳнатсеварликни, ҳалолликни, ижодий ташаббускорликни ўргатишлари лозим.

Ҳолбуки, мактаб ислоҳоти катта қийинчиликлар билан бормоқда. Бу ислоҳотнинг мақсадлари ва вазифаларини аниқ тасаввур қила олмайдиган, маданий дунёқарашини кенгайтириш, касб маҳоратини такомиллаштириш тўғрисида жон куйдирмайдиган педагогларимиз ҳали оз эмас. Текшириш шуни кўрсатдики, Ургут районидаги 460 нафар рус тили ўқитувчисидан 65 нафари рус тилини ўзлари яхши билмас экан. Шу боисдан бизда, айниқса, Самарқанд, Наманган, Сурхондарё областларида, Қорақалпоғистон АССРда ҳамон рус тилини яхши билмайдиган ўқувчилар жуда кўп. Ўтган йили армия хизматига чақирилган йигитларнинг ҳар бештасидан бири рус тилини яхши билмаслиги маълум бўлди.

Ёшларнинг касб танлашига ҳам алоҳида эътибор бериш керак. Мактабни битирганларнинг 11 процентигина мактабдаги таълим профилига мувофиқ ишга жойлашмоқда.

Ҳунар-техника билим юртларида ҳам таълим-тарбия ишларини қайта қуриш авж олдириб юборилмаган. Саноат учун керакли ва фан-техника тараққиёти билан боғлиқ касблар бўйича ишчилар тайёрлаш етарли даражада олиб борилмаяпти. Ҳунар-техника билим юртларига қизлар, айниқса, ўзбек қизлари жуда кам кирмоқда. Улар ўтган йили қардош республикаларга ўқитишга юборилганларнинг атиги 6 процентини ташкил қилади.

Билим юртларининг учдан бир қисмигина типовой биноларга жойлашган, устахоналар, лабораториялар ва кабинетлар етишмайди. Тошкент, Навоий, Фарғона областлари ва Тошкент шаҳридаги бир қанча билим юртлари ўқувчилари ўртасида ҳуқуқ бузиш камаймаяпти.

Турмушга, меҳнатга тайёрлаш — умумпартиявий, умумхалқ вазифасидир. Хотин-қизлар кенгашлари ислоҳотнинг асосий йўналишларида куч-ғайратларни бирлаштиришда ўқитувчилар ва ўқувчилар коллективларига ёрдам беришлари лозим. Мактабда ва ҳунар-техника билим юртида ҳамма нарса граждан ва меҳнатчини тарбиялашга: таълимнинг илғор методларини, шахсий педагогик маҳоратни излашга, ўз билимини ошириб боришга, ўзаро талабчанликка бўйсундирилиши керак.

Коммунистик онглилик ва билимларнинг даражаси, одамларнинг касб-кор тайёргарлиги, уларнинг етилган проблемаларни кўра олишлари ва ижодий ҳал қила билишлари — социал-иқтисодий ривожланишни жадаллаштириш омилларидан биридир. Ижтимоий тараққиёт суръатлари жамиятнинг интеллектуал потенциалидан самарали фойдаланишга тобора кўпроқ боғлиқ бўлиб бораверади. Бироқ бизда халқ хўжалиги мутахассисларини тайёрлашда ҳали ҳал этилмаган масалалар ва нуқсонлар кўп. Масалан, олий ва ўрта махсус маълумотли маҳаллий миллат кишилари орасида ўзбек хотин-қизлари ҳозир атиги 37 процентни ташкил этади. Улар техника олий ўқув юртлари студентлари орасида ҳам деярли худди шунча. Ана шу кўрсаткичлар бўйича биз бошқа жуда кўп регионлардан орқада қоляпмиз. Республика Госплани, Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги хотин-қизларнинг умумтаълим ва маданий-техникавий даражасини ошириш чораларини кўришлари керак. Бунда фан-техника тараққиёти учун эҳтиёжларни ҳисобга олиб, уларни тайёрлаш сифатини жиддий равишда яхшилаш муҳимдир.

Шу билан бирга олий ва ўрта махсус ўқув юртларидаги хотин-қизлар кенгашлари ишини кучайтириш лозим. Ёшларимизнинг ҳаммаси қайта қуришга қўшилиши учун юз бераётган ўзгартишларнинг моҳиятини тушунтирибгина қолмай, ёшлар ўртасидаги салбий ҳодисаларга — турмушга истеъмолчилик муносабатларига, ижтимоий пассивликка, граждан сифатидаги ғўрликка қарши қатъий кураш олиб бориш ҳам муҳимдир. Ахир, қуйидаги фактлар ана шундай салбий ҳодисалар мавжудлигини кўрсатмаяптими? Ҳар йили Тошкент маданият институтини битириб чиққанларнинг 20 проценти, маданий-маърифий муассасаларни битирганларнинг ярмидан кўпроғи жўнатилган жойларга етиб бормаяпти.

Ҳозир ёшларнинг дунёқарашини чиниқтириш, уларда ғоявий-маънавий қадриятлар ва йўналишларни шакллантириш проблемалари биринчи ўринга қўйилмоқда. Идеология ишлари энг юқори талабларга мос бўлиши, ғоявий-назарий мазмунининг чуқурлиги билан ажралиб туриши, ҳамиша одамларга тушунарли ва яқин бўлиши учун ҳали кўп иш қилиш керак. Биз одамлар билан сийқаси чиққан умумий гапларни ёқтирмайдиган ҳақиқат тилида гаплашишимиз лозим.

Ёшларни, барча меҳнаткашларни мамлакатимиздаги миллатлар ва элатларни ҳурмат қилиш, дўстлик, улуғ Ватанимизга муҳаббат руҳида тарбиялаш — муҳим вазифадир. «Одам интернационалист ёки миллатчи бўлиб туғилмайди, — деб таъкидлади М. С. Горбачев комсомолнинг XX съездида. — Турмушда унинг қандай одам бўлиши унинг ўзига, тарбиясига, жамиятга боғлиқдир».

Бутун мамлакатимизда бўлгани каби бизнинг республикамизда ҳам корхоналар ва колхозларда турли миллатларга мансуб одамлар қардошларча яшамоқдалар ва ҳамкорлик қилмоқдалар, кўпмиллатли меҳнат коллективлари айни шундай бир муҳитки, бу ерда интернационализм туйғуси ҳаммадан кўпроқ тарбияланади. Хотин-қизлар кенгашлари ленинча миллий сиёсат принципларини ижодий қўлланишда партия ташкилотларига ёрдам беришлари, миллий муносабатларда ғоят диққат-эътибор билан иш тутиб принципиаллик кўрсатишлари, халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга кўмаклашишлари керак.

Динга қарши пропагандада хотин-қизлар кенгашлари катта имкониятга эга эканлиги ҳақида гапирмай бўлмайди. Аҳолининг бир қисми қолоқ ва зарарли анъаналарга асир бўлиб қолаётганлиги, диний маросимлар кўп ўтказилаётганлиги бизни ташвишга солмоқда. Динга ишонувчилар орасида хотин-қизлар оз эмас.

Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, ҳар бир кишининг қалбига етиб боришга, айниқса, у меҳнат коллективи таъсиридан четда қолган пайтларида унинг қалбига йўл топишга ҳаракат қилинаётган жойларда атеистик тарбиянинг таъсири юқори бўлмоқда. Бу соҳада баъзи ишлар бошлаб юборилди. Маданият университетлари, ёш оналар клублари, турмуш маданияти мактаблари аёллар — уй бекалари билан иш олиб боришнинг қизиқарли формаси бўлиб қолди. Бу соҳада таълим ва тарбиянинг хилма-хил программалари амалга оширилмоқда. Масалан, Навоий область Нурота районидаги ёш оналар клуби тингловчилар билан ҳар ойда машғулот ўтказмоқда. Аёллар болаларни тарбиялаш проблемаларини муҳокама қилмоқдалар, турмушни ва дам олишни яхши ташкил этиш тўғрисида ўз мулоҳазаларини айтмоқдалар. Хотин-қиз ўқитувчилар уларни турмуш маданияти билан таништирмоқдалар, квартирани қандай қилиб жиҳозлаш, шинам қилиш тўғрисида маслаҳат бермоқдалар. Бундай иш формасининг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, аёлларга ғоят хилма-хил маданий-маиший жиҳатлар орқали атеистик таъсир ўтказилади. Бундай ишларнинг энг яхши тажрибаларини жиддий қўллаб-қувватлаш ва оммалаштириш лозим.

Идеология ишида маданий-маърифий муассасалар ва спорт иншоотларидан самаралироқ фойдаланиш керак. Сизларга маълумки, КПСС Марказий Комитети 1985 йил июнида мазкур масала юзасидан махсус қарор қабул қилди. Шундан буён салкам икки йил вақт ўтди. Лекин республикада ҳали силжиш кўринмаяпти. Мана, бир неча рақам. Бизда аҳолининг 38 проценти кутубхонага қатнайди. Бадиий ҳаваскорлик тўгаракларига жалб қилинганлар Умумиттифоқ даражасидан икки баравар кам. Хотин-қизлар орасида оммавий физкультура ишлари қониқарсиз даражада қўйилган, улар физкультура ва спорт билан шуғулланувчиларнинг 22 процентдан ҳам камроқ қисмини ташкил этадилар. Бухоро, Жиззах, Навоий, Хоразм областларида ва Қорақалпоғистон АССРда, айниқса, нохуш вазият вужудга келди. Бу регионларда қишлоқ жойлардаги физкультурачи хотин-қизлар 1 процентдан ҳам ошмайди. Физкультура-соғломлаштириш ва спорт тадбирларида хотин-қизлар айниқса, маҳаллий миллат хотин-қизлари кам жалб қилинаётганлигининг сабабларидан бири шундаки, физкультура ходимлари ўртасида хотин-қизлар атиги 9 процентни ташкил этади.

Маданий-маърифий ва оммавий спорт ишларини ташкил этишда хотин-қизлар кенгашлари конкрет соҳаларда куч-ғайрат сарфлашлари мумкин ва лозим. Амалий ишларни шундай ташкил этиш лозимки, бу ишлар одамларнинг маданий савияси ўсишига, маънавий ва жисмоний саломатлиги мустаҳкамланишига ҳар томонлама ёрдам берсин.

Оила тўғрисида ғамхўрлик қилиш бизнинг мамлакатимизда ғоят муҳим иш ҳисобланади. Халқ орасида оила мустаҳкам бўлса — давлат ҳам мустаҳкам, деган нақл бор. «Жамият мустаҳкам, маънавий ва ахлоқий жиҳатдан соғлом оила бўлишидан ғоят манфаатдордир, — деб таъкидланади КПСС Программасида. — Шунга асосланиб, партия оилани мустаҳкамлаш, унга социал вазифаларни бажаришда, болаларни тарбиялашда ёрдам бериш... моддий, турар жой ва маиший шароитларини яхшилашга қаратилган йўлни ўтказиш зарур, деб ҳисоблайди».

Бизнинг социалистик оилани қарор топтиришдаги муваффақиятларимиз ҳаммага маълум. Бахтли оналик ва болалик — социалистик жамиятимизнинг шонли ғалабаларидан биридир. Лекин бу соҳада ҳам проблемалар бор. Ғоявий-тарбиявий ишлардаги, социалистик турмуш тарзини қарор топтиришдаги камчиликлар жиддий оқибатларга олиб келмоқда. Хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлиш ҳали ҳам мавжудлигига сира тоқат қилиб бўлмайди. Партия, совет, жамоат ташкилотлари тегишли баҳо бермаганлиги сабабли бир қанча районларда қизлар учун қалин тўлаш яширинча давом этмоқда. Оилада хотин-қизларни камситиш ҳоллари жуда кўп. Бундай ҳоллар Самарқанд, Қашқадарё, Жиззах, Навоий, Сирдарё ва бошқа областларда юз бермоқда. Афсуски, ҳамма жойда ҳам хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлиш ҳолларига жамоатчилик жиддий зарба бермаяпти. Инсон шахси бошига тушган фожианинг лоқайд гувоҳи бўлиш, индамаслик — ахлоқсизлик, боз устига жиноятдир. Хотин-қизлар кенгашлари қолоқ хулқ-атвор ҳукмронлик қилаётган, инсон қадр-қиммати камситилаётган оилаларни доимий назорат остига оладилар, деб умид қиламиз.

Маълумки, тарбияга оилада асос солинади, оилада ёш авлоднинг ҳаётий принциплари шаклланади. Болаларнинг ўсиб қандай одам бўлиб етишуви ҳам оилада ўзаро муносабатлар қандай йўлга қўйилганлигига, қандай манфаатлар биринчи ўринга қўйилганлигига боғлиқдир. Бироқ республикамизда нотинч оилалар сони кўпайиб бормоқда. Ўтган йили 27 мингтадан ортиқ қўйди-чиқди рўйхатга олинди. Бундай ҳоллар кўпроқ катта шаҳарларда бўлмоқда. Тошкентда аҳолининг ҳар минги ҳисобига никоҳни бекор қилиш сони республикадаги ўртача даражадан икки баравардан кўпроқ юқоридир. Ахир, айни ана шундай оилаларда «тарбияси қийин» болалар ўсадилар. Вазифа — коммунистик ахлоқ нормалари ва принципларини, соғлом ахлоқий муҳитни ҳамма жойда қарор топтиришдан иборат. Бу ишларни, албатта, ётиғи билан пухта ўйлаб қилиш керак.

(Давоми учинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИНИНГ V СЪЕЗДИ

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАР КЕНГАШЛАРИНИНГ КПСС XXVII СЪЕЗДИ ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1987 ЙИЛ ЯНВАРЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Оила жамиятимизнинг энг муҳим бўғинидир. Хотин-қизлар кенгашларининг бурчи — оиланинг маънавий потенциалини бутун чоралар билан мустаҳкамлашдан, коммунизмнинг онгли ва актив қурувчиларини тарбиялашда кўмаклашишдан иборат. Жамиятимиз мустаҳкам, маънавий ва аҳлоқий соғлом оиладан ғоят манфаатдордир. Ота-оналарнинг турмуш тарзи эса болалар учун энг яхши тарбия воситасидир. Ҳар бир оилада чинакам тенг ҳуқуқлилик бўлиши, турмуш маданияти юксалиши, янги маросимлар ва урф-одатлар жорий этилиши учун хотин-қизларнинг ўзлари ҳам кўп иш қилишлари мумкин.

Қайта қуришнинг муваффақияти ҳар биримизнинг гражданлик позициямизга боғлиқ. Ҳозирги даврнинг ғоят масъулиятли эканлигини унинг бизнинг тақдиримиз, Ватанимиз тақдири учун туб аҳамиятини ҳамиша эсда тутишимиз, ҳар бир киши бажараётган иш нақадар муҳимлигини тушунишимиз катта аҳмиятга эгадир. Кўпгина партия, совет, касаба союз ва комсомол органларида ишлаётган хотин-қизларнинг фаоллиги ортаётганлиги жуда яхши.

Республика хотин-қизлари бутун халқ билан биргаликда тинчликни ҳимоя қилиш йўлида ўтказилаётган оммавий-сиёсий тадбирларда иштирок этмоқдалар. Бултур Тошкентда ўтказилган Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизларининг семинари кенг жамоатчиликда қизиқиш уйғотди.

Халқ депутатлари маҳаллий Советларига бўладиган сайлов ва халқ судлари сайлови одамларнинг меҳнат ҳамда сиёсий фаоллигини оширишда сафарбар этувчи роль ўйнаши лозим. Хотин-қизлар кенгашлари сайлов кампаниясига қўшилишлари, заводлар, фабрикалар, колхозлар, совхозларнинг хотин-қиз меҳнатчилари бу кампанияда янада самарали ва манфаатдорлик билан иштирок этишлари тўғрисида ғамхўрлик қилишлари зарур. Вазифа — гражданлик, коллективизм туйғулари, фаол ҳаётий позицияни республика барча хотин-қизлари учун нормага айлантиришдан иборат. Хотин-қизлар кенгашларининг диққат-эътибори уларда юксак сиёсий маданиятни тарбиялашга, ватанпарварлик режалари ва ниятларини вужудга келтиришга қаратилиши лозим.

Партия ташкилотлари хотин-қизларнинг меҳнат ғайрати ва ижтимоий активлигини ривожлантиришда асосий роль ўйнайдилар. Ҳозирча уларнинг кўпи хотин-қизлар кенгашларига кам эътибор бермоқда. Ишни шундай йўлга қўйиш керакки, хотин-қизлар кенгашларининг ташаббускор, принципиал позицияси партия комитетларида тўла тушунилсин ва қўллаб-қувватлансин. Партия комитетларининг бурчи қайта қуриш шароитида хотин-қизлар кенгашларини мумкин қадар кўпроқ қўлаб-қувватлашдан, қийинчиликларни енгиб ўтишда уларга ёрдам беришдан, хотин-қизлар кенгашлари ишини совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари иши билан мувофиқлаштиришдан иборат. Хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилаш билан боғлиқ, бўлган барча масалаларни ҳал этиш учун маҳаллий органлар жавобгарлигини ошириш пайти келди.

Хотин-қиз кадрлар билан ишлашни анча яхшилаш, уларни раҳбарлик ишларига дадил кўтариш муҳимдир. Ҳозирча кўп жойларда бу иш журъатсизлик билан қилинмоқда. Хотин-қизлар область партия комитетлари номенклатурасининг атиги 14 процентини ташкил этади. Область партия комитетлари бўлим мудирлари орасида хотин-қизлар 10 процентни, шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари орасида 7 процентни ташкил қилади. 961 нафар совхоз директоридан атиги 18 таси аёлдир. Қорақалпоғистон АССР ва Қашқадарё областидаги район, шаҳар маориф бўлимлари мудирлари орасида атиги битта аёл бор.

КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми бизнинг эътиборимизни кадрлар сиёсатини чинакам замонавий сиёсатга айлантиришга, партия, совет, хўжалик, жамоат ишларининг ҳар бир бўғинига муносиб, билимдон, янгича ишлай оладиган одамлар бошчилик қилишларига эришишга қаратмоқда.

Партия қайта қуриш жараёнларига бошчилик қилиб ва уни ташкил этиб, омманинг жонли ижодига, демократияни ривожлантириш зарурлигига асосланмоқда. Республикамизда хотин-қизлар кенгашларининг ягона системаси янги ижтимоий ташкилотга айланмоқда. Бу система ташкил этилиши билан хотин-қизлар ҳаракати янги босқичга ўтди. Янги ташкилот олдида жуда кўп муҳим ишлар турибди.

Съезд делегатлари хотин-қизлар кенгашлари тўғрисидаги Низом лойиҳасини муҳокама қилишлари, қайта қуришда, социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришда хотин-қизлар кенгашларининг ўрнини белгилаб беришлари керак. Топширилган иш учун юксак масъулиятни сезган ҳолда ташаббускорлик, қатъият, ғайрат билан ҳаракат қилиш лозим — ҳаёт ҳар бир хотин-қизлар кенгашидан ана шуни талаб қилмоқда.

Энг аввало, белгиланган планларнинг бажарилишига эришиш лозим. Биз юксак марраларни эгаллашимиз керак.

Республикамиз меҳнатчилари ўн иккинчи беш йилликка ва Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига оширилган социалистик мажбурият олдилар. Саноатда ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини ўстириш ўртача йиллик суръатларини топшириқда кўзда тутилганидан 10—15 процент кўпайтиришни таъминлаш белгиланган. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 16 процентдан ортиши керак. Бу йил 5 миллион 700 минг тонна пахтани йиғиштириб олиш, машина терими салмоғини 60 процентга етказиш — интернационал бурчимиздир. Қурувчилар илғор технологияни жорий этиш ҳисобига меҳнат унумдорлигини ўстириш юзасидан беш йиллик топшириғини ошириб бажариш, қўшимча равишда камида 300 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини адо этиш мажбуриятини олганлар. Лекин биз беш йилликнинг иккинчи йилини унчалик яхши бошламадик. Кўпгина саноат корхоналари ошган талабларга бўш тайёргарлик кўрган. Қурилиш конвейерида узилишлар кўп бўляпти. Баҳор деҳқонлар учун жуда қийин келмоқда. Ёмғир ва жала оқибатида чигит ҳамда бошқа экинлар экиш чўзилиб кетди. Айрим районларда дарёлар қирғоқлардан тошди, табиий офат жунбушга келиб, халқ хўжалигига катта зарар етказди. Уй-жойларни, кўприкларни, экинларни ювиб кетди. Шундай мураккаб шароитда одамлар эсанкираб қолишмади, тушкунликка тушишмади. Минг-минглаб меҳнатчилар, улар орасида хотин-қизлар ҳам оз эмас, ирода кучини, ғоят уюшқоқлик ва интизомни, жасоратга шайликни намойиш қилдилар.

Бугун биз одамларнинг оммавий қаҳрамонлигига муносиб баҳо бериб, қатъият ва мардлик кўрсатганликлари учун, қийинчиликларни, мусибатларни енгиб ўта олганликлари учун уларга самимий миннатдорчилик ва чуқур ҳурматимизни изҳор этамиз.

Ўртоқлар! Бизнинг давримиз — катта ташаббуслар, қадриятларни қайта баҳолаш ва умидларнинг мустаҳкамланиши давридир, ижтимоий юксалиш ва камчиликларга қарши муросасиз курашиш давридир. Бу давр қийин, лекин ғоят қизиқарли давр, одамларнинг гражданлик жиҳатидан камол топиш давридир. Бу давр ҳар биримизни фаол, дадил, ижодий ҳаракат қилишга ундамоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республика хотин-қизлар кенгашлари хотин-қизларни ижтимоий-сиёсий ҳаётга янада тўлароқ жалб этишда, ишлаб чиқариш, социал ва ғоявий-аҳлоқий вазифаларни ҳал этишда Ленин партиясининг ишончли ёрдамчилари бўладилар, деб қатъий ишонади.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

кўпгина бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотлар хўжалик фаолиятига нисбатан кучайган талаблар шароитида ишлашга тайёр эмас эканлар. Мураккаб об-ҳаво шароитида ташкилий ва хўжалик ишидаги нуқсонлар, хотиржамлик кўринишлари, давлат ва план интизомини қўпол равишда бузиш фактлари, айниқса, яққол намоён бўлди.

КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленумининг талабларига мувофиқ, ташкилотчилик ва сиёсий ишлар кучайтирилганлиги, министрликлар ва идораларнинг ишини яхшилаш, экономиканинг қолоқ бўғинларини етказиб-олиш юзасидан амалий чоралар кўрилганлиги натижасида халқ хўжалигида вужудга келган аҳвол анча ўнглаб олинди. Март ойида йилнинг бошларида ўсиш суръатларини пасайтиришга йўл қўйилганлиги талай даражада бартараф этилди, етказиб берилмай қолган маҳсулотнинг ўрни қоплана бошланди, саноат йиллик топшириқ даражасига мувофиқ келувчи ўртача суткалик суръатларга эришди, бунда ишлаб чиқариш ҳажмини 6 процент кўпайтирди. Ёқилғи-энергетика ва агросаноат комплекслари квартал планини ошириб бажарди. Қишлоқ хўжалик маҳсулоти ҳажми 1986 йилнинг I кварталига нисбатан 8,7 процент ошди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилиш кўпайди. Халқ фаровонлигининг янада юксалиши таъминланди. Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи, колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақ кўпайди, давлат капитал маблағлари ҳисобига жами саҳни 12,3 миллион квадрат метр уй-жой бинолари фойдаланишга топширилди, бу эса 1986 йил I кварталига нисбатан 21 процент кўпдир.

Бироқ қолоқликни батамом тугатишга муваффақ бўлинмади. I кварталнинг план топшириқлари кўпгина кўрсаткичлар юзасидан бажарилмай қолди. Саноат ишлаб чиқаришининг умумий ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан атиги 2,5 процент ошди, бу эса пландагидан камдир. Шартномаларга мувофиқ маҳсулот етказиб бериш мажбуриятлари фақат 97,8 процент адо этилди, бу ҳам ўтган йилгидан пастдир. Қора металлургия, химия, электр техника, автомобиль саноатида маҳсулот турларини етказиб бериш юзасидан ишларнинг аҳволи, айниқса, ёмон.

Машинасозлик, химия-ўрмон комплексларининг, енгил саноатнинг ишида ҳамон катта камчиликлар мавжуд. СССР Станоксозлик ва асбобсозлик саноати министрлиги, СССР Енгил ва озиқ-овқат машинасозлиги саноати министрлиги, Жанубий районлар бўйича СССР Қурилиш министрлиги март ойи планини уддалай олмадилар.

Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати анча яхшиланмаганлигига, фан-техника тараққиёти ютуқлари дуруст жорий этилмаганлигига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Кўпгина министрликлар ва идоралар фойда олиш планларини бажариш юзасидан зарур чораларни кўрмадилар.

Юк ташишни ва юк ортиш-тушириш ишларини ташкил этишдаги камчиликлар сабабли халқ хўжалиги тармоқларининг иши жиддий равишда мураккаблашди. Темир йўл транспорти 1987 йилнинг I кварталида юк жўнатиш планини 45,5 миллион тонна, ёки 5 процент кам бажарди.

Социал соҳанинг бир қанча участкаларида вужудга келган ноҳуш аҳвол, айниқса, ташвиш уйғотмоқда. Маданий-маиший моллар ишлаб чиқариш, чакана товар обороти ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш умумий ҳажми юзасидан топшириқлар бажарилмади. Мактабгача тарбия муассасалари ва амбулатория-поликлиника муассасаларини, клублар, маданият уйлари ҳамда бошқа объектларни ишга тушириш плани барбод этилди.

СССР Министрлар Совети халқ хўжалигининг I кварталдаги ривожланиш якунларига баҳо бериб, бу якунларни қониқарсиз, деб топди, эришилган натижалар партиянинг экономикада туб қайта қуриш тўғрисидаги юксак талабларига мос келмаётганлигини таъкидлади.

СССР Министрлар Совети СССР Госпланининг, СССР Госснабининг, СССР министрлари О. Г. Анфимовнинг, Ю. А. Беспаловнинг, С. В. Колпаковнинг, Н. А. Пугиннинг эътиборини шу йил халқ хўжалиги тармоқларининг барқарор ишлашини таъминлашдаги жиддий камчиликларга қаратди. СССР министрлари Л. Б. Васильев, В. Г. Клюев, Н. А. Паничев, А. Н. Шчепетильниковга I кварталнинг план топшириқларини бажаришда вужудга келган аҳволни ўнглаб олиш борасидаги ишларни ташкил этишдаги нуқсонлар учун улар шахсан жавобгар эканликлари уқтириб ўтилди.

СССР ҳукумати СССР Министрлар Советининг доимий органлари, СССР министрликлари, идоралари ҳамда иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари зиммасига тармоқлар, бирлашмалар, корхоналар, қурилишлар ва ташкилотларнинг 1987 йил I кварталидаги ишини синчиклаб таҳлил этиб, ташкилотчилик ва хўжалик фаолиятидаги камчиликларни йўқотишни кўзловчи конкрет чоралар қабул қилиш, ҳар бир министрлик, идора ва корхона бўйича барча номенклатура, иш ва хизмат турлари бўйича план даражасига чиқиш муддатларини белгилаш, меҳнат коллективларининг барқарор, самарали фаолияти учун шароитлар яратиш вазифаларини қўйди.

Бирлашмалар ва корхоналар шартномалар бўйича маҳсулот етказиб бериш юзасидан зиммаларидаги мажбуриятларни сўзсиз бажаришларини таъминлашга, ишлаб чиқариш имкониятларидан янада кўпроқ фойдаланишга, меҳнат коллективларини икки ва уч сменали иш режимига ўтказишга асосий куч-ғайратларни жамлаш таклиф этилди. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини ошириш, ресурсларни тежаш режимини кучайтириш зарурлигига алоҳида эътибор жалб қилинди.

Ана шу вазифаларни ҳал этишда янги иқтисодий методлар, тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтиш очиб берадиган имкониятлардан тўлароқ фойдаланиш кераклиги уқтирилди. Барча корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлар молиявий аҳволини яхшилаш, уларнинг Давлат бюджети олдидаги мажбуриятларини бажаришлари муҳимлиги таъкидланди.

СССР Давлат агросаноат комитети ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига, тегишли министрликлар ва идораларга кўкламги дала ишларини ўтказишга тайёргарликни жуда қисқа муддат ичида тугатиш чораларини кўриш вазифаси топширилди.

СССР Министрлар Совети министрликлар, идоралар ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларидан социал проблемаларни ҳал этишга, халқ истеъмоли моллари тайёрлашни кўпайтиришга, савдо-сотиқни такомиллаштиришга, аҳолининг товар ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини қондиришга, уй-жойлар, социал-маданий соҳадаги объектлар ўз вақтида фойдаланишга топширилишига кундалик эътиборни талаб қилди.

Инсон омилини ҳамма чоралар билан кучайтириш, меҳнаткашлар ижодий ташаббусларини кенг кўламда ривожлантириш, ишлаб чиқариш маданиятини, топширилган иш учун талабчанлик ва масъулиятни оширишнинг аҳамияти таъкидланди. Улуғ Октябрнинг 70 йиллигини муносиб кутиб олиш учун 1987 йилги план топшириқлари ҳамда меҳнат коллективлари зиммаларига олган мажбуриятлар сўзсиз бажарилишига эришиш зарур.

СССР Министрлар Совети мажлисининг ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси Г. А. Алиев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар Н. Н. Слюньков ва Н. В. Тализин қатнашдилар.

Мажлисда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков нутқ сўзлади.

(ТАСС).

ТЎПЛАМЛАР БОСИЛИБ ЧИҚДИ

«Бизга революционерлар ташкилотини беринг»... (1895—1903 йиллар) деган китоб босилиб чиқди. Бу китоб Сиёсий адабиёт нашриёти билан КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институтининг «КПСС тарихи замондошларнинг хотираларида» номли қўшма нашрини бошлаб беради. Китобда янги типдаги биринчи пролетар партияси — РСДРП ташкил этилган даврдаги воқеаларнинг қатнашчилари ва замондошлари хотиралари тўпланган. Китоб Лениннинг «Ишчилар синфини озод қилиш учун кураш союзи»дан тортиб, РСДРПнинг II съездигача ўтган даврни — 1895-1903 йилларни ўз ичига олади. РСДРПнинг II съездида Большевиклар партияси тузилган эди.

Китобни Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

* * *

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг расмий дўстлик визити билан ЧССРда бўлганлиги тўғрисидаги ҳужжатлар ва репортажлар тўплами Чехословакиянинг «Руде право» нашриётида босилиб чиқди.

Унга М. С. Горбачев ва Г. Гусакнинг дўстлик митингида сўзлаган нутқлари, Совет иттифоқилик меҳмон шарафига берилган зиёфатдаги нутқлар, М. С. Горбачевнинг Прага ва Братислава меҳнаткашлари билан учрашувлари тўғрисидаги репортажлар, Чехословакия — Совет қўшма ахбороти ва ЧКП Марказий Комитети Президиуминининг визит якунлари юзасидан чиқарган қарори киритилган. Тўпламда Чехословакия ва чет эл оммавий ахборот воситаларида билдирилган фикрлар ва берилган шарҳлар, шунингдек, чехословак меҳнаткашларининг кўпдан-кўп хатлари босилган. Уларда Совет раҳбари визитининг Чехословакия ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги қардошларча дўстликни янада мустаҳкамлаш ва ҳар томонлама ҳамкорликни чуқурлаштириш учун бўлган жуда катта аҳамияти таъкидланади.

(ТАСС).

Ж. МАРШЕ МОСКВАГА КЕЛДИ

Франция Компартиясининг Бош секретари Ж. Марше 24 апрель куни Москвага келди. У КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан СССРга сафар қилмоқда.

Аэродромда меҳмонни КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети Халқаро бўлими мудирининг биринчи ўринбосари В. В. Загладин, КПСС Марказий Комитетининг бошқа масъул ходимлари кутиб олдилар.

(ТАСС).

ВИЗИТ ТУГАДИ

25 апрель куни Катта Кремль саройининг Георгий залида Араб Социалистик Уйғониш партиясининг Бош секретари, Сурия Араб Республикасининг Президенти Ҳафиз Асадни тантанали кузатиб қолиш маросими бўлиб ўтди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев сурияликraҳбар билан самимий хайрлашди.

Автомашиналар кортежи Кремлдан мотоциклчиларнинг фахрий эскорти ҳамроҳлигида аэропортга йўл олди. Унинг йўлидаги кўча ва майдонларда Сурия Араб Республикаси ва Совет Иттифоқининг Давлат байроқлари, табрик транспарантлари илиб қўйилган эди.

(ТАСС).

Сайловлар олдидан

Замон билан ҳамнафас

Тошкентдаги темирйўлчилар маданият саройида очилган янги кинолекторий шундай деб аталди. Совет жамияти ҳаётининг ҳамма соҳаларини қайта қуриш, демократияни такомиллаштириш, халқ депутатлари Советларига янги сайлов системаси унинг асосий мавзуи бўлиб қолди.

Маҳаллий Советларга сайлов ўтказувчи 9-сайлов участкасининг маданият саройида жойлашган агитпункти иши кинолекториййнинг биринчи машғулоти билан бошланди.

— Бизнинг давримизда энди эскичасига ишлаб бўлмайди, — дейди агитпункт мудири С. Н. Кличев, — Илгари агитаторлар асосан сайловчиларнинг рўйхатларини аниқлаб чиқиш билан шуғулланишарди. Эндиликда биз янгича иш формаларини излаяпмиз, уларни қизиқарли қилиш ҳаракатидамиз. Агитпункт ҳузурида сайловчилар клуби очилди. Клубнинг биринчи машғулотини райондаги саноат корхоналарида, ташкилотларида ўтказмоқчимиз. Янгича сайлов системаси кўп мандатли округлар тузилиши натижасида одамларда кўпдан-кўп саволлар туғилмоқда. Шунинг учун ҳам биз агитколлектив аъзолари составини синчиклаб танлаб олдик. Унга уруш ва меҳнат ветеранлари, ишлаб чиқариш илғорлари, совет қурилиши масалаларини яхши биладиган совет ходимлари, юристлардан иборат ўттиз лектор аъзо қилиб олинди. Маданият саройи бадиий ҳаваскорлик коллективлари сайловчиларга янги программа кўрсатади. Бу ерда «Билим» жамияти лекторларининг иштирокида савол-жавоб кечалари ўтказилади. Биз ёш сайловчилар ҳақида ҳам ғамхўрлик қилдик. Сарой ташкил этадиган навбатдаги дискотекалар бошланиши олдидан депутатликка номзодлар йигит-қизлар билан учрашиб, сайловолди программалари тўғрисида гапириб берадилар. Агитпункт ҳузурида ижтимоий-сиёсий ва пропаганда адабиёти кутубхонаси ҳам очдик. Унда 200 тадан кўп китоб ва брошюра бор.

Агитпунктда район меҳнаткашлари ҳозирги чақириқ депутатларининг ишлари билан ҳам танишадилар. Бу ерда депутатлар ўз сайловчиларининг наказларини қандай бажарганликларини билдирувчи стендлар қўйилган. Депутатларнинг фахрланса арзигулик ишлари бор. Темир йўл вокзалига ёндош кўчалар ва майдонлар қиёфасини ўзгартирди, янги уйлар қад кўтарди, Тошкент метросининг тармоғи бу ерга етиб келди. Маданият саройи реконструкция қилинди. Унинг ёнидаги парк ободонлаштирилди, эндиликда район аҳолисининг ўз теннис ва бошқа кўп спорт майдончалари бор. Бир неча пивохона ва алкоголли ичимликлар билан савдо қилувчи дўконлар ёшлар кафесига айлантирилди.

(ЎзТАГ мухбири).

МУКОФОТЛАР ТОПШИРИЛДИ

25 апрель куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида мукофотларни топшириш маросими бўлди. Уй бекаси Р. К. Соатовага «Қаҳрамон она» ордени топширилаётганида болаларни тарбиялаётганлиги учун унга самимий миннатдорчилик сўзлари айтилди.

Ўзбекистон ССР кинематографиясини ривожлантиришдаги хизматлари ҳамда меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда актив қатнашганлиги учун кекса кино устаси, кинорежиссёр М. Қаюмовга Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи топширилди.

Партия ва совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги ҳамда туғилган кунига етмиш беш йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамияти республика кенгаши президиуми раисининг ўринбосари О. Алимовга ҳам шундай Фахрий ёрлиқ топширилди.

Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётининг директори шоир Э. Воҳидовга Ўзбекистон халқ шоири фахрий унвони берилганлиги тўғрисида диплом топширилди.

Халқ хўжалиги турли тармоқларининг бир группа ходимларига, фан ва маданият арбобларига республиканинг фахрий унвонлари ва кўкракка тақиладиган тегишли нишонлар берилганлиги тўғрисида гувоҳномалар, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиқлари топширилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. Н. Нишонов мукофотларни топшира туриб, мукофотланганларни самимий қутлади, уларга янги-янги ижодий муваффақиятлар тилади.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Олий Советн Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия, совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига етмиш беш йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Табиатни муҳофаза қилиш жамияти республика кенгаши президиуми раисининг ўринбосари Ориф Алимовни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ТАШАББУСКОРЛИК ВА ИШЧАНЛИК

Наманган шаҳри марказида кўп квартирали учта янги уйга оилалар кўчиб кира бошлади. Янги уйлардан квартира олган кишиларни уй-жой идораси ходимлари билан бирга халқ депутатлари маҳаллий Советларига сайлов ўтказувчи 6-участка сайлов комиссиясининг вакиллари ҳам табрикладилар. Улар янги уйга кўчиб кирган кишиларни сайлов рўйхатига олиб, сайловчиларга агитпунктга бориш тўғрисида таклифнома топширдилар. Таклифномаларда агитпунктда ўтказиш мўлжалланган тадбирлар қайд этилган.

Участка сайлов комиссиясининг раиси, қурувчи-инженер Г. Н. Беляшов бошчилигидаги комиссиянинг ўн тўққиз аъзоси 800 дан ортиқ сайловчининг анкета маълумотларини аниқлаш ишларини ниҳоясига етказди. Агитпункт жойлашган мактабда сайловга бағишланган дастлабки суҳбатлар бўлиб ўтди. «Сайловчилар овози» деворий газетаси ҳамманинг эътиборини ўзига жалб этди. Бу ерда бошқа материаллар орасида меҳнат ветерани пенсионер Д. П. Пятенконинг мақоласи ҳам босилган. «Тўқсон йиллик умрим давомида, — деб ёзади у, — мен мамлакатда ўтказилган кўп сайловларда қатнашдим. Аммо бу гал одамлар сайловга, айниқса, зўр қизиқиш билдириб, унга актив тайёргарлик кўрмоқдалар».

Участка комиссиясининг вакиллари ва агитколлективнинг активлари бўлажак сайловнинг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида, овоз бериладиган жойда ўрнатиладиган янги асбоб-ускуналар ва хоналарнинг жойлашиши ҳақида гапириб бердилар. Ҳаваскор артистлар концерт қўйиб беришди.

Сайлов участкаси территориясида олдинги сайловдан бери ўтган вақт ичида бу ерда рўй берган социал ўзгаришлар тўғрисида ҳикоя қилувчи ранг-баранг стендлар ўрнатилди. Кўп қаватли уйлар, маҳаллий Советлар депутатларининг кўмагида қурилган область болалар кутубхонаси, 6 қаватли поликлиника биноси, 240 ўринли болалар боғчаси стендлардаги рақам ва диаграммаларни тасдиқлайди.

(ЎзТАГ мухбири).

ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТЛАРИНИНГ ПЛЕНУМЛАРИ

25 апрелда Андижон ва Фарғона область партия комитетларининг пленумлари бўлиб ўтди. Область партия ташкилотларининг КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленумининг қарорлари асосида қайта қуришни чуқурлаштириш, кадрлар билан ишлашни такомиллаштириш борасидаги вазифалари муҳокама қилинди.

Андижон область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Орипжонов, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Ҳ. Умаров доклад қилдилар.

Пленумларда: Андижонда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Фарғонада Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими В. Н. Лаврентьев сўзга чиқдилар.

Фарғона область партия комитетининг пленуми ташкилий масалани кўриб чиқди. А. И. Барулин пенсияга чиқиши муносабати билан область партия комитетининг иккинчи секретари вазифасидан озод қилинди. Илгари Самарқанд шаҳар Темир йўл район партия комитетининг биринчи секретари бўлиб ишлаган А. В. Козирь Фарғона область партия комитетининг иккинчи секретари қилиб сайланди.

(ЎзТАГ).

ВРАЧЛАР МИТИНГИ

Медикларнинг Тошкентда бўлиб ўтган митингида «Атом уруши даволаб бўлмайдиган сўнгги «Эпидемия» бўлиб қолиши мумкин», — деган сўзлар янгради. Митингни «Ядро урушининг олдини олиш учун курашувчи врачлар» Бутуниттифоқ комитетининг Ўзбекистон бўлими ташкил этди. Медик олимларнинг нутқларида ялпи қирғин қуроли ишлатиладиган можаро чиқишига йўл қўймаслик тўғрисидаги фикр янгради. Инсониятнинг ҳалокати бундай можаронинг бирдан-бир муқаррар оқибати бўлади, дейилди.

Митинг қатнашчилари маҳв этувчи омиллар ва атроф муҳитнинг радиактив нур билан булғаниши тузатиб бўлмайдиган эндокрин, юқумли, экологик, генетик ўзгаришларга олиб келиши, одамларнинг бу дардларни тузатишга қодир бўлмаслиги тўғрисида мутахассис сифатида аниқ ва равшан гапларни айтдилар.

Медиклар Совет Иттифоқининг уруш хавфини олдини олишни кўзловчи ташқи ва ички сиёсатини астойдил қўллаб-қувватлаганликлари ҳолда барча мамлакатларга мурожаат этиб, ҳамма ҳилдаги ядровий портлатишларни дарҳол тўхтатишга даъват қилдилар.

(ЎзТАГ).

„ХЎП, ХЎП“ СЕРОБ, ИШ ЭСА...

БАЪЗИ ВАЪДАЛАР ВА ИШОНТИРИШЛАРНИНГ ҚАДРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистонда оммалашиб кетган бир сўз равнақ топиб, давру даврон сурмоқда. Бошқаси билан алмаштириб бўлмайдиган, сеҳрли сўз. Уни ҳар қадамда — трамвайда ва министрлик коллегияси мажлисида, навбат кутишларда ва партия йиғилишида эшитасиз. Одамлар учрашганларида ва телефон орқали гаплашганларида хайрлаша туриб албатта шу калимани айтадилар. Иш билан боғлиқ гаплар ҳам, шубҳасиз, шу сўз билан якунланади. Суҳбатдошлар бир-бирларига ваъда берар эканлар, гапни «Хўп» билан тугатишади. Биров масъулиятли бирон-бир йиғинда ўз ишларидан ҳисоб бераётган чоғда ҳам юқори раҳбарликни ишонтириб, албатта ва қайта-қайта: «Хўп, бажарамиз!» дейди.

Республикага биринчи маротаба келиб қолган кишига бу сўз эриш туюлади. Аммо уни шунчалар ишонч билан, шунчалар қатъият билан такрор-такрор айтишадики, охири сен ҳам ўша сўз қандайдир сеҳрли кучга эга эканлигига беихтиёр ишона бошлайсан. Ўтган ёзда пахта йиғим-терими арафасида Ўзбекистоннинг кўпгина областларида бўлишга тўғри келди. Йил оғир эди — катта майдонларда чигит қайта экилди, сув танқислиги қийнади ва, энг асосийси, хўжасизликдан ҳали халос бўлинмаганди. Республика планни уддалай олмаслиги йиғим-терим бошланмасданоқ маълум эди. Аммо ҳадсиз-ҳисобсиз кенгашларнинг ҳаммасида «Хўп, бажарамиз!» деган қасамёд баралла янгради.

Кўп кишилик ана шу йиғинларда яна бир қасам ичилди: бу йил кузда ўқувчилар ва студентларни ўқишдан қолдирмаймиз. Кўпни кўрган одамлар бир-бирларининг қулоқларига: «Ишонманг, бундай ваъдалар ўн йиллардан бери берилади, лекин ҳеч қачон бажарилмайди» деб шивирлашарди. Бироқ ишонгинг келарди. Ахир бундай ваъдаларни республиканинг масъул партия ходимлари ва агросаноат раҳбарлари астойдил берганларидан кейин ишонмай бўлармиди. Ҳаш-паш дегунча куз келди, баланд парвоз ваъдаларнинг ҳаммаси совун кўпигидай ёрилиб кетди: сўз ва ишни, қарор ва ижрони ягона қилиб, бирлаштириб бўлмади. Республика пландагига қараганда 700 минг тоннадан кўпроқ пахтани етказиб беролмади, мактаб ўқувчиларидан эса 650 минг нафари теримга жалб қилинди. Ўн минглаб студентлар ва техникумларнинг талабалари бир ойдан ортиқ ишлашди.

Бу қанақаси бўлди? Ахир энг юқори поғонада туриб ғоят умидбахш сўзлар айтилганди-ку! Нуфузли одамлар билан гаплашсан, вазиятни таҳлил қиласан-да: Ўзбекистонда кўпгина масъул ходимлар ҳар қанақа камчиликни «объектив» сабаблар билан оқлаш машқини роса олишган, деган хулосага келасан. Ваъда, яна ваъда... Бажарилмаслиги аниқ бўлганда ҳам ваъда қилинаверади. Сўнгги вақтларда республикада анчагина хайрли ташаббуслар туғилди. Лекин ҳамма иллат шундаки, уларни собитқадамлик ва қатъият билан ёйишнинг иложини топишмади. Белгиланган кўпгина тадбирлар ижросини охирига етказишга одатланишмаган. Айтайлик, ленинградликларнинг кўп сменали ишга ўтиш тўғрисидаги ташаббусини қўллаб-қувватлашга қарор қилинган эди. Бир қанча кенгашлар ва семинарлар ўтказилди, баланд-парвоз ваъдалар берилди, қатъий ишонтиришлар бўлди. Оқибат-чи? Сменалилик коэффициенти сезилар-сезилмас кўпайди. Қашқадарё ва Навоий областларида ҳатто камайиб кетди. Умуман республика бўйича кўп сменаликка ўтказилиши лозим бўлган корхоналарнинг атиги тўртдан бири 2—3 сменада ишламоқда. Қўшимча равишда бор-йўғи 13 минг киши ёки ҳар меҳнат коллективи ҳисобига 40 нафардан сал кўпроқ одам жалб қилинди. Республикада бўлса юз минглаб кишилар сабабсиз ишламаётирлар. Меҳнатга қобилиятли аҳолининг катта армияси корхоналарга жалб этилади, деган астойдил ваъдалар яна ҳавода муаллақ қолди.

Ёки бошқа бир баландпарвоз ваъда-воизни олайлик. Қишлоқ хўжалигида пудрат ва хўжалик ҳисобининг турли шаклларини жорий этиш тўғрисида қаерларда аҳду паймон қилинмади! Қоғозда доимо жозибадор рақамлар келтирилади. Ҳаётда эса пала-партишликка, жиддий ишда ношудликка йўл қўйилади. Масалан, Хива райони хўжаликларида жорий қилинган оила пудрати кейинги икки йил ичида амалда барбод бўлди. Энгельс номли колхозда эса меҳнатни ташкил этишнинг ана шу шаклига ўтган 335 оиладан атиги 23 таси қолди. Бу ишдаги сафсатабозлик, расмиятчилик ўз асоратини қолдирди, — дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда колхоз ва совхозлар оладиган фойда 1985 йилдагига нисбатан 200 миллион сўмдан кўпроқ камайиб кетди, зарар кўрган хўжаликлар сони ортди.

«Коммунистлар ҳамма ишга масъул» деган иборани тез-тез эшитишга тўғри келади. Чиндан ҳам шундай бўлиши керак. Лениннинг: партия ишларини унинг ҳамма аъзолари баб-баравар ҳуқуқларда ва ҳеч қандай истисносиз олиб боришлари зарур, деган сўзларини эслайлик. Кейинги ярим йилда Бухоро ва Жиззах область партия комитетларининг биринчи секретарлари И. Жабборов билан И. Умаров Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида бир неча бор ҳисоб бердилар. Ишдаги жиддий камчиликлари учун уларни роса «койишди». Хўш, бундан нима чиқди, масъул партия ходимлари лоақал жиддий ўйлаб кўришдими? Қаёқда дейсиз! Улар бюро аъзоларига виқор билан боқиб: «Хўп, бажарамиз!»— деб яна қатъий ишонтиришди.

Марказий Комитет Бюросининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида Бухоро область партия комитети ишидаги камчиликлар яна кўриб чиқилди. Бу сафар ҳам — нечанчиси ўзи бу! — обком раҳбарлари: «Тўғрилаймиз, бартараф этамиз, тузатамиз!» қабилидаги ваъдаларни қалаштириб ташлашди. Республикадаги кўп коммунистлар онгида иш ўрнига ваъдабозлик дарди шунчалар чуқур ўрнашиб олганки, асти қўяверинг. Мен ҳатто ким чиройлироқ ишонтириш учун ўзига хос мусобақа кетяпти, деб айтган бўлардим. Кўплар зарурат бўлмаса ҳам ваъда бераверадилар. Масалан, Навоий области қишлоқ хўжалигини область партия комитетининг собиқ секретари Я. Султонов ва область агросаноат комитетининг раиси Б. Нуруллаев, айтиш мумкинки, вайрона ҳолга олиб келишди. Уларни Марказий Комитет Бюросига чақириб, тўғридан-тўғри: «Тармоқни барбод қилганликларингиз учун жойни бўшатиб қўйинлар»,— дейишди. Аммо Я. Султонов минбарга чиқди-да ғоз туриб, дадил гапирди: ҳеч қиси йўқ, тармоқни кенг ва равон йўлга солиб юбориш учун бизда куч-қувват, ишбилармонлик етарли, деди. У мутлақо ношудлигига қарамасдан ҳамон ўзига ишонар, ваъда берарди. Аслида у бунақа найрангларга ўрганиб қолганди.

Бунақага кўпчилик ўрганиб қолган. Одамлар шундай фикр юритишади: агар бошлиқ уялмай-нетмай алдайдиган бўлса, нега энди биз шундай қилаолмас эканмиз? Чунончи, Андижон ремонт-механика тажриба заводи электр пайвандловчиси, партия аъзоси С. Абдураимов... ҳушёрхонага тушиб қолди. Уни муҳокама қилишга бағишланган йиғилишда у узоқ ўйлаб ўтирмай: «Ичкиликнинг баҳридан ўтаман»,— деб тавба-тазарру қилди. Унга ишонишди. Бироқ Абдураимов орадан кўп ўтмай яна маст ҳолда милицияга тушди. Тағин ваъда берди. Калинин районидаги Куйбишев номли колхоз механизатори Т. Султонов — у ҳам партия аъзоси — ўзига мустақил иш беришларини сўради. Унга сабзавот етиштириш учун ер ажратишди. Султонов оғизда тоғни талқон қилмоқчи эди. Ёз келганда эса ҳамма ишни ташлаб қўйди, кузга бориб мажбурият барбод бўлди. Аммо шунда ҳам тағин ишонч билдиришни илтимос қилди, ўзича улкан режалар тузди.

Санамай саккиз дейиш касали умуман кўпгина партия ташкилотларига бутунлай юққанки, бу айниқса хавфлидир. «Ваъдани бераверайликчи, у ёғи бир гап бўлар», қабилидаги коллектив «таомил» қарор топган. Мана, бир мисол. Избоскан районидаги Ленин номли колхоз партия ташкилотининг ҳар бир йиғилишида коммунистлар партком секретари Д. Ҳасановдан кейин маърузага чиқиб, умидбахш сўзлар айтишади, оширилган мажбуриятлар олишади. Йиллар ўтяпти, аммо хўжалик ҳамон ўпирилишдан чиқолмаётир—колхоз 1979 йилдан бери пахта тайёрлаш планини бажармайди.

Масъулиятсизларча, ўйламай-нетмай бериладиган бундай ваъдаларнинг табиати қанақа ўзи? Ўзбекистоннинг илгариги раҳбарлари даврида ёппасига лаганбардорлик, сафсатабозлик, мутелик илдиз отганди. Кўпгина коммунистлар бошлиқларга эътироз билдиришдан, улар билан мунозара қилишдан, ўзларининг ҳақ эканликларини исботлашдан ҳайиқишарди. Осони рози бўлиб қўя қолиш, ваъда бериш эди. Одамлар ҳам шунга мослашишди: тилёғламалик, хушомадгўйлик билан ишонч қозонишди. Юқори мансабдаги раҳбарларга имижимида иш қиладиган ва лаганбардорлар ёқарди. Улар иззат-ҳурматда эдилар.

У вақтлар ўтиб кетди. Аммо республиканинг анчагина ходимлари, коммунистлари ҳали ҳам эски аравада юраверишга, эски удум билан ишлашга умид боғламоқдалар. Покланиш шамоли ҳали ҳамма ишхоналарга ҳам кириб боргани йўқ. Баландпарвоз сўзлар билан қутулиб кетиш одатининг жон бериши қийин, жуда қийин бўляпти. Балким бу кунлар ҳам ўтар, деган умид барҳам топмаган.

Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар студияси республика Компартияси Марказий Комитетининг топшириғига биноан чорвачилик нега оқсаётгани тўғрисидаги фильмни суратга олди. Кинолентада хўжасизликнинг кўпгина «донгдор»лари фаолияти ўз ифодасини топди. Фильмни Марказий Комитет Бюроси мажлисида, областларда кўрсатишди. Айбдорлар аҳволни тузатишга ваъда беришди. Кўнгилсиз ишлардан ҳикоя қилган фильм муаллифлари қолоқларни бир йилдан сўнг яна шу адресларга қайтамиз, деб огоҳлантиришганди. Шундай қилишди ҳам. «Мулоҳаза учун маълумот» фильми яратилди. Аҳвол эса деярли ўзгармаганди.

Иккинчи фильмни ҳам Марказий Комитет Бюроси мажлисида, областлар ва районларда кўрсатишди. Айбдорлар яна кўкракларига уриб ишонтиришди.

Яқинда бўлиб ўтган пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Усмонхўжаев шундай деб таъкидлади: «Республикада бунёд этилган ишлаб чиқариш потенциалидан қониқарсиз фойдаланилмоқда, кўпгина партия комитетларида эса шу пайтгача бунинг учун чинакамига талабчанлик қилинмаётир».

Диагноз аниқ қўйилганди. Бир қанча коллективларда вазифалар, уларни ҳал этиш усуллари тўғри белгиланади, кўпдан-кўп ташкилий ва бошқа тадбирлар ишлаб чиқилади, аммо ишлар юришмайди. Нега? Шунинг учунки, ижрочилар бунга масъулиятсизлик билан қарашади.

Мисол учун Тошкент шаҳар Советн ижроия комитети кинолаштириш бошқармасининг бошлиғи Т. Хидировнинг тақдирини олиб кўрайлик. Кейинги уч йил ичида ишни барбод қилганлиги учун уни кўп марта «майдон»га чақиришди. Ўзбекистон ССР Кинематография давлат комитети коллегияси бошқарма фаолиятини уч маротаба қониқарсиз деб топди. Бундан ташқари Т. Хидировнинг ўзига яна уч марта выговор эълон қилинди. Унинг бир даста жиддий камчиликлари бор: молия интизоми бузилган, расмиятчилик ва интизомсизлик, кинотеатрлар ишидаги ўпиришлар. Охири республика Халқ контроли комитети Хидировга пул жаримаси солди, аммо аҳвол ўша-ўша: эски ҳаммом, эски тос. Республика Олий Совети Президиумининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистон ССР Кинематография давлат комитетининг қониқарсиз иши муҳокама қилинганида ҳам Ҳидиров сувдан қуруқ чиқиб кетди. Турғун Умарович ҳар гал танқид остига олинганида бош эгади-да, қалтираб турган ўнг қўлини итоаткорона кўксига қўйиб, тилёғламалик ва хушомадгўйлик билан: «Хўп, бажарамиз!» деган сеҳрли иборани тилга олади.

Коллективларда умуман талабчанлик ҳақида кўп гапиришади, лекин бир-бирига нисбатан конкрет талабчанлик тўғрисида эса камдан-кам сўз юритилади. Ниҳоят, партия аъзосининг ўз-ўзига талабчанлиги тўғрисида. Менга Самарқанд область Советобод район партия комитетининг иши билан танишишга тўғри келди. Район партия комитети қарорининг фактлар баён қилинадиган қисмида у ёки бу масала бўйича даҳшатли манзара ифодаланади. Афтидан, жуда жиддий чора кўрилса керак, деб ўйлайсан киши. Лекин, кутилмаганда сийқаси чиқиб кетган баҳога дуч келасан: «Партия ташкилоти (ёки коллектив, коммунист)нинг иши КПСС XXVII съезди талабларига тўлалигича мувофиқ эмас, деб ҳисоблансин». Албатта, гап жазо беришдагина эмас. Бироқ райком кўпгина партия ташкилотлари ва коммунистларнинг ишини баҳолашга ниҳоятда юмшоқкўнгиллик билан ёндашади. Бу ерда, оддий қилиб айтганда, ваъдаларни тўплашади. Масалан, район партия комитети бюроси қисқа вақт ичида «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхози раҳбарларининг хўжалик юритишдаги қониқарсиз фаолиятини уч марта кўриб чиқди. Хўжасизлик, уюшқоқсизликни кўрсатувчи тоқат қилиб бўлмайдиган фактлар келтирилди, бироқ аҳвол яхшиланмади. Шунда ҳам раҳбарлардан биронтаси жазоланмади. Уларнинг сўзларига ишонишди. Шуниси ажабланарлики, мазкур совхоз партия комитетининг секретари М. Нуриддинова район партия комитетининг аъзоси, лекин шунга қарамай унга лом-мим дейишмади.

Ўтган йил мобайнида республикада қарийб 750 раҳбар ходим алмаштирилди. Ахир бу талабчанликни оширишдан далолат бермайдими, деб айтишлари мумкин. Бироқ синаш услуби ва хатолар билан узоққа бориб бўлмайдику. Одамларни лавозимларга шошма-шошарлик билан танлаш ҳали ҳам учраб турибди — улар тўғрисида ишларига қараб эмас, сўзларига қараб ҳукм чиқаришади. Масалан, Т. Раҳматуллаев Янгиобод шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари бўлиб бор-йўғи уч ой ишлади. Халқ депутатлари Навоий область Совети ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари Б. Нуруллаев ва Пешку район партия комитетининг биринчи секретари И. Баҳромов эса бундан сал кўпроқ ишлашди.

Ахир кадрларни тарбиялаш ҳам керак-ку. Маҳоратни такомиллаштириш маъносида тарбиялаш ҳар доим ва ҳамма учун зарур. Яқинда республика Компартияси Марказий Комитети Бюроси аъзолари, бўлим мудирлари, Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари қолоқ шаҳарлар, районлар, корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликларнинг раҳбарлари билан суҳбат ўтказдилар. Бундайлар эса анчагина эди — ўтган йили 120 район ва шаҳар етакчи тармоқлар бўйича планларни бажармади. Ҳар уч корхонанинг бири маҳсулот етказиб бериш топшириғини барбод этди. Хўжаликларнинг қарийб 60 проценти пахта тайёрлаш топшириғини бажаришда қолоқ бўлиб қолди. 570 қурилиш, 200 га яқин транспорт ташкилоти йиллик программани уддалай олмади. Суҳбатларнинг якуни планларни барбод қилишнинг, камчиликларнинг сабаблари орасида энг асосийларидан бири қайта қуриш аслида чақириқлар ва ваъдалар билан алмаштирилаётганлиги эканлигини кўрсатди.

Раҳбарларни тарбиялашнинг суҳбатлашиш шакли уларда ўзларига нисбатан талабчанликни оширишга, масъулият ҳиссини кучайтиришга ёрдам беради, деб ўйлаймиз. Айниқса Марказий Комитетда ўтказиладиган учрашувлардан кейин аниқ ёрдам ва назорат йўлга қўйилса, яна ҳам яхши бўлади. Бу хусусда умидбахш мисоллар ҳам бор. Марказий Комитетда бўлиб ўтган суҳбатлашувнинг эртасига Марказий Комитет ҳузуридаги партия контроли комиссияси ходимлари аниқланган камчиликларни Тошкентдаги 1-пойабзал фабрикасида муҳокама қилишди. Унда шаҳар партия комитети ва Фрунзе район партия комитетининг секретарлари, енгил саноат министрининг ўринбосари қатнашдилар. Корхона ишини қайта қуриш йўллари белгилаб олинди. Пойабзалчилар бу сафар қуруқ ваъдалар билан қутилиш мумкин эмаслигини ҳис қилишди.

Мен республикада кун сайин рўй бераётган хайрли ишлардан сира ҳам кўз юммоқчи эмасман. Шубҳасиз, сўнгги уч йилда минглаб коммунистлар, меҳнаткашларнинг улкан армияси илгаригига қараганда анча куч-ғайрат билан ҳаракат қилмоқда. Ҳозирдаёқ айрим муваффақиятларга эришилди. Ўтган йили саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиши қарийб 6 процентни ташкил этдики, бу план топшириқларида кўзда тутилганидан юқоридир. Республика экономикасидаги исрофгарчиликлар 90 миллион сўмликка қисқартирилди. Чорвачилик маҳсулотлари харид қилиш ўсди. Наманган областида ваъдаларга вафо қилиниб, пахта сотиш плани икки йилдан бери сурункасига бажарилмоқда, уни йиғиб-териб олишга студентлар ва мактаб ўқувчилари жалб этилмаётирлар. Қилинаётган хайрли ишларнинг юзлаб адресларини айтишим, сўзи билан иши бир жойдан чиқаётган минглаб раҳбарлар ва оддий меҳнаткашлар номларини санашим мумкин. Аммо, агар партия комитетлари партия ташкилотлари ва меҳнат коллективлари ҳаётининг барча бўғинларига таъсир кўрсатишни кучайтирганларида, назорат ва ижрони текширишни яхшилаганларида ютуқлар бундан кўра салмоқлироқ бўлиши мумкин эди.

«Хўп» деган сўзни бу ерлик қочиримга уста одамлар «Бўпти, албатта панд бераман» деб талқин қилишади. Кулги кулги билан-у лекин ана шу талқин ҳозирча ҳақиқатни, кўп жиҳатдан аччиқ ҳақиқатни ифода этади.

Яқинда катта кенгашларнинг бирида республиканинг масъул ходимлари яна баланд овоз билан: бу йил пахтани ёрдамчиларсиз териб оламиз, кузда мактабларнинг синфлари ва студентлар аудиториялари ҳувиллаб қолмайди, деб ваъда беришди. Умид уйғотувчи бу сўзлардан кейин қарсак чалинмади. Бундай ваъдаларни эшитарканман, залга разм солдим: одамлар нотиқларнинг сўзларига муносабат билдиришмади — кимдир мудраб ўтирар, кимдир газета ўқирди. Улар қуруқ сафсатага ўрганиб қолишганда.

Наҳотки бу сафар ҳам «Хўп-хўп!»дан нарига ўтилмаса? Қачонгача шундай бўлади?

В. АРТЕМЕНКО,
«Правда» мухбири. Ўзбекистон ССР.

[«ПРАВДА», 1987 йил 25 апрель].

Эртага Афғонистон Демократик Республикасида
Савр инқилобининг 9 йиллиги нишонланади

Миллий яраш—тинчлик йўли

Бундан 9 йил муқаддам афғон диёрида катта тарихий аҳамиятга молик воқеа рўй берди. 1978 йилнинг апрель ойида Афғонистон Халқ Демократик партияси раҳбарлигида шонли Савр инқилоби ғалаба қозонди. Афғон халқининг асрий орзу-умидлари рўёбга чиқди.

Савр инқилобининг ғалабасидан сўнг мамлакатимизда биринчи марта чинакам демократик жамият таркиб топди. Тарихан қисқа муддат ичида революция миллий ва социал жабр-зулмнинг барча формаларига барҳам берди, халқни асрлар мобайнида қулликда ва қашшоқликда сақлаб келган феодал-бюрократик тузумни таг-томири билан ағдариб ташлади. Афғонистон Демократик Республикасининг ташкил этилиши регионда империализм кучларига жиддий зарба бўлди. Шу билан бир қаторда янги революцион, тинчликсевар кучлар юзага келди. Умуман, кучлар нисбати миллий мустақиллик ва социал тараққиёт кучлари фойдасига ўзгарди.

Мана 9 йилдирки, Савр инқилоби дадил одимламоқда. Халқимиз давом этаётган революция шароитида мавжуд қийинчиликларга қарамай, АХДП раҳбарлигида бир қанча ютуқларни қўлга киритди. Ҳозирги вақтда АДРда 1244 мактаб ишлаб турибди, уларда 119 мингдан зиёд ўқувчи таълим оляпти. Малакали кадрлар тайёрлаш республика учун энг долзарб вазифалардан бири бўлиб турибди. Шу туфайли ҳам бунга катта эътибор берилмоқда. Биргина Кобул шаҳрининг ўзида 13 мингдан ортиқ студент таҳсил кўрмоқда. Бундан ташқари, ўтган 1986 йилда 1800 нафар ёш дўст мамлакатлардаги, жумладан, 1600 йигит ва қиз Совет Иттифоқидаги олий ўқув юртларига ўқиш учун юборилди. Савр инқилобининг 9 йиллиги арафасида давлат барча қулайликлари бўлган 1000 дан зиёд квартирани фойдаланишга топширди.

Мамлакатнинг иқтисодий ривожланишида дўст совет халқининг ёрдами катта бўляпти. СССРнинг техникавий кўмаги билан 1986 йилнинг ўзида Афғонистонда бир қанча саноат объекти қурилиши бошлаб юборилди. Бироқ инқилоб душманлари Афғонистонга қарши эълон қилинмаган урушни ҳамон давом эттиришяпти. Шу йўл билан улар революциянинг халқ бахт-соадати, осойишталигини кўзловчи улуғвор ғоялари амалга оширишига тўсқинлик қилишмоқда. Вайрон келтирувчи ана шу уруш оқибатида 183 мактаб, 131 касалхона, 314 масжид ва муқаддас жойлар, кўплаб алоқа узеллари, юзлаб кўприклар, юзлаб километр масофадаги йўллар душманлар томонидан вайрон этилди, йўқ қилиб ташланди. Уруш келтирган зарар 50 миллиарддан зиёд афғонийни ташкил этади, деб баҳоланмоқда.

Революциянинг чинакам раҳбар ва етакчи кучи, мамлакатнинг ватанпарвар кучи ҳисобланган Афғонистон Халқ Демократик партияси афғон диёрида тинчлик ва осойишталикни кўзлаб, миллий яраш йўлини ишлаб чиқди ва уни сабот билан ҳаётга татбиқ этмоқда. Миллий яраш сиёсати халқимизнинг азалий орзу-умидлари, ниятларини тўла-тўкис ифодалайди. Партиямиз инқилоб ғояларини фақат тинчлик шароитидагина амалга ошириш мумкин, деб қатъий таъкидламоқда.

Миллий яраш сиёсати турли масалаларни қамраб олган комплекс программадир. Унинг таркибига: ўт очишни тўхтатиш, қочоқларни афғон диёрига қайтариш, СССР Қуроллари Кучларининг чекланган контингентини босқичма-босқич ўз Ватанига кузатиб қўйиш, давлатни бошқаришда коалицион орган ташкил этиш, Конституция лойиҳасини тайёрлаш ва уни тасдиқлаш, миллий экономикани ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар вужудга келтириш, бепул, беғараз ёрдам миқдорини кўпайтириш ва бошқа бир қанча тадбирлар киради.

Партиямиз миллий яраш мақсадларига эришиш учун реалистик позициядан туриб, муайян вазиятларни ҳисобга олиб, тадбиркор сиёсат юритмоқда. Биз бу йўлни ҳаётий заруратгина эмас, балки рўёбга чиқариш мумкин бўлган объектив имконият ҳам, деб ҳисоблаймиз.

Ҳозирги пайтда революцион ҳокимият ҳар қачонгидан ҳам кучли ва мустаҳкамдир. Бинобарин, у инқилоб ғалабасидан сўнг юзага келган ва миллионлаб афғонлар томонидан қўллаб-қувватланаётган сиёсий системага таянади. Бундан ташқари, инқилобий Афғонистоннинг янги ҳокимияти ўз содиқ дўстларининг революцион бирдамлигига ва мададига таянади. Биз, аввало, буюк совет халқининг барча социалистик мамлакатлар, қўшилмаслик ҳаракати мамлакатларининг ва жаҳондаги барча тараққийпарвар кучларнинг мададини чуқур ҳис этиб турибмиз.

Миллий яраш йўли халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан бошланди. Шу туфайли у биродаркушлик урушининг, вайронагарчиликларнинг давом этавериши фақат инқилоб душманларигагина қўл келиши мумкинлигини тушунади. Миллий яраш — бу халқимизнинг тақдиридир. Бундан бошқача йўл бўлиши ҳам мумкин эмас.

Афғон диёрида яшаётганлар учун ҳам, турли мамлакатларда юрган афғон қочоқлари учун ҳам Афғонистон умумий хонадон бўлмоғи даркор. Албатта, шундай бўлади ҳам. Миллий яраш йўли революцион партия ва давлатнинг асло ён беришини билдирмайди. Аксинча, бу сиёсат революцион ҳокимиятнинг афғон диёрида тинчлик ва осойишталикка эришиш, қўлга киритилган ғалабаларни мустаҳкамлаш ҳамда халқимизнинг порлоқ келажагини таъминлашга бўлган ишончи ва қудрати рамзидир.

Афғон халқи адолатли ва мардонавор кураш олиб бормоқда. Бу кураш тантана қилажак!

Ҳумоюн АСҚАРЕР,
Афғонистон Демократик Республикасининг Тошкентдаги Бош консули вазифасини бажарувчи.

Афғон меҳнатчи хотин-қизларининг республика социал-иқтисодий ҳаёти барча соҳаларида фаол иштирок этаётгани Савр инқилобининг энг муҳим ғалабаларидан биридир.

Суратда: жалолободлик бир группа хотин-қизлар рус тилини қизиқиб ўрганишяпти. Дарсни совет педагоги Р. Ҳазиева ўтмоқда.

Л. Портер фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

Дўстлик алоқалари мустаҳкамланмоқда

Ўзбекистон билан Афғонистон Демократик Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликнинг анъанавий алоқалари йил сайин мустаҳкамланмоқда. Ўзбекистоннинг шаҳар ва қишлоқларида ҳар йили ўтказилаётган йиғилишлар, дўстлик кечаларида, очилаётган фотовиставкаларда афғон халқининг турмуши, ёш республикага Совет Иттифоқи бераётган беғараз ёрдам тўғрисида ҳикоя қилинмоқда. Мунтазам равишда ўзаро делегациялар юбориб турилибди. Юзлаб афғон йигит ва қизлари республикамизнинг олий ва ўрта ўқув юртларида таълим олмоқдалар.

Афғон халқининг миллий байрами арафасида — 24 апрель куни Термизда бўлиб ўтган таъсис конференцияси Афғонистон билан Ўзбекистон ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлашнинг янги ёрқин далили бўлди. Конференция қатнашчилари — область кўпгина меҳнат коллективларининг намояндалари Афғонистон билан Дўстлик ва маданий алоқа совет жамиятининг Сурхондарё область бўлимини тузиш тўғрисида якдиллик билан қарор қабул қилдилар.

Қабул этилган резолюцияда конференция қатнашчилари область меҳнаткашлари номидан Сурхондарё билан чегарадош Балх вилояти аҳолисини Апрель революциясининг тўққиз йиллиги билан қизғин табрикладилар. Резолюцияда Афғонистон Халқ Демократик партияси эълон қилган ва АДР халқининг туб манфаатларига мос бўлиб тушадиган миллий яраш йўли астойдил қўллаб- қувватланаётганлиги изҳор этилади.

Дўстлик нишонаси сифатида афғон халқининг байрамига атаб Сурхондарё меҳнаткашларидан Балх вилояти аҳолисига саноат моллари — кийим-кечак, пойабзал, газламалар, шу жумладан болалар учун товарларни тортиқ қилишга қарор қилинди. (ЎзТАГ).

• Афғон шоирлари ижодидан

Сулаймон ЛОЙИҚ.

ОФТОБ ЙЎЛИ

Амударё ва Ҳиндиқуш баҳси

Савр инқилобининг жўшқин куйчиси Сулаймон Лойиқ яқинда Тошкентга ташриф буюрди ва ўзининг янги шеърларидан намуналар қолдирди.

Бедор ётган Ҳиндиқушга Амударё
Аждаҳодай бир тўлғаниб қилди нидо:
— Сен бир ганжсан, виқор тўкиб кўринасан,
Мен ўғридан асрамоққа уринаман!
Дағдағали тўлқинларим аскаримдир,
Ҳамлаларим ёв устидан зафаримдир.
Қўшиқларим яралгандир жангу жадал,
Сенга уни бағишлайман тонги маҳал.
Сенинг хаёл этиб бўлмас юрагингни,
Соҳилимга етар-етмас билагингни,
Она-замин бағридаги камолингни,
Кўз-кўз қилса, арзигудай жамолингни —
Ҳавас қилиб, толеингни тилаб оқдим,
Ишқ ўтида ошиқона ўзим ёқдим.
Ўтмишингни ўйлаганда тошдай қотдим,
Келажагинг ярқ этди-ю, нурга ботдим.
Ҳиндиқуш ҳам навбат билан деди унга,
Бўйи басти келган кабн зўр тўлқинга:
— Эй, менинг ҳур севиклигим, беармоним,
Қўшиқларда жаранглаган шавкат-шоним,
Бағрингни оч, сен тилаган замон келди,
Бахтинг бутун эканлиги аён келди.
Ҳатто ғамгин оҳангларнинг ўрнин энди
Қувноқ куйлар босиб ўтди, дардин енгди...
Эрк кўприги тайёр деган фармон келди,
Минг йилларни йиғлаб кечган карвон келди.
Сен билан мен танлаган йўл-офтоб йўли,
Савр отли инқилобнинг шитоб йўли.
Яна талай кўприкларга ўз бағрингни —
Очсанг кошки ичга ютиб бор заҳрингни.
Куйлар янграр шарафингга тўрт томонда
Бухоро-ю Хоразмдай чўнг маконда...
Сен тўлғонсанг, тарқалади мушки анбар,
Пўлат кўприк дўстлик учун гўё минбар.
Сен дарёсан, жароҳатга, балки, даво,
Биродарлик курашида халққа раво...
Буюк дўстлик қўрғонида жўш уравер,
Оққуш бўлиб, тўлқинларга тўш уравер!
Ҳали кўплаб яралади шеъру достон,
Булбулларга бағрин очар боғу бўстон...
Афғон-Совет ҳамкорлиги, бамисли зар,
Икки дўстни, хиёнатдан қилар ҳазар...
Кўҳна машриқ куйчисига қулоғинг сол,
Доноликнинг дурдонасин саралаб ол:
«Бу жаҳон — тоғ, тоғ бағрида биз бир садо,
Нидо ўчмай боз устига янграр нидо!»[1]

Рамз БОБОЖОН таржимаси.

1) Ушбу мисралар Жалолиддин Румийга мансуб.

Телевидение

БУГУН

МТ-І. 8.00 — Зарядка. Мультфильм. Музика. 8.30 — Время. 9.15 — Урал баянчилар триоси чалади. 9.40 — Ритмик гимнастика. 10.25 — Спортлото. 10.40 — Будильник. 11.10 — Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 12.10 — Тонгги почта. 12.40 — Бизнинг уй. 13.25 — Музикали киоск. 13.55 — Қишлоқ янгиликлари. 14.55 — Здоровье. 15.40 — Мультфильм. 16.05 — Ҳужжатли фильм. 17.10 — «Рисоладаги эр». Бадиий фильм. 18.40 — Халқаро панорама. 19.25 — Биз қандай дам оляпмиз. 20.05 — «Биз — лўлилармиз». Спектакль. 21.30 — Время. 22.05 — Концерт. 23.50 — Янгиликлар.

МТ-ІІ. 9.00 — Зарядкага сафланинг. 9.15 — «Баҳорги чақирув». Бадиий фильм. 10.45 — Жаҳон музика маданияти хазинасидан. 11.30 — Рус тили. 12.00 — От спорти. СССР кубоги. 12.40 — Фильм-концерт. 13.20 — Биз танлайдиган йўллар. 14.10 — Илмий-оммабоп фильм. 14.20 — Бизнинг завод клубида. 14.45 — Мультфильм. 15.05 — Реклама. 15.10 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 16.10 — Коми АССР телевиденниесининг программаси. 17.10 — Жаҳон бадиий маданияти. 17.40 — «Генерал Скорняковнинг бир туни». Спектакль. 18.45 — Бадиий гимнастика. 19.30 — Илмий-оммабоп фильм. 20.00 — От спорти. СССР кубоги. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Ҳужжатли фильм. 21.00 — Бадиий гимнастика. 21.30 — Время. 22.05 — Хоккей. Жаҳон чемпионати. Канада — Финляндия. Танаффусда — Янгиликлар.

УзТВ-І. 7.05 — Ритмик гимнастика. 7.30 — Музика. Яхши кайфият. 8.00 — Ахборот. 8.20 — Телефильм. 8.30 — Время. 9.10 — Биргаликда куйлаймиз. 9.30 — Истеъдод. 10.10 — «Опаси Алёнушка ва укаси Иванушка». Спектакль. 11.00 — Шахмат мактаби. 11.30 — «Суюнчи». Бадиий фильм. 12.50— Пионерлар мамлакатида. 13.50 — Саломат бўлинг! 14.20 — «Ёшлик». 15.00 — Ҳужжатли фильм. 16.00 — Элга хизмат: талаб ва таклиф. 16.30 — Реклама. 17.05 — «Ровесник». 18.00 — «Союзмультфильм» режиссёри В. Котёночкин — бизнинг меҳмонимиз. 19.00 — Фильм-концерт. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Модани ким ўйлаб топади? 20.15 — Ҳужжатли фильм. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — «Водиллик келин». Бадиий фильм.

ДУШАНБА. 17.25 — Тинчлик йилидан — тинчлик асрига. 18.40 — Реклама. 18.50 — Телевизион почтадан. 19.35 — Новости. 19.45 — Шеърият кечаси. 20.30 — Ахбор. 20.45 — Концерт. 21.30 — Время. 22.05 — «Негатив». Танқидий программанинг 1-сони. 22.20 — «Забт этиш». Бадиий фильм.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Радио

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 —Янги музикали ёзувлар. 9.15 — Табассум. 10.15 — «С добрым утром!». 11.30 — Концерт. 12.10 — Ишчинома. 13.00 — Чорвадор. 13.30 — Ю. Гуляев ижро этган қўшиқлар. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.25 — Театр микрофон олдида. 17.00 — Мактаб ўқувчилари учун эшиттириш. 18.15 — Жаҳон биродарлашган шаҳарлар кунига. 18.30 — Таниш қўшиқлар ва оҳанглар. 19.20 — Ёшлик. 20.50 — Халқаро кундалик. 21.00 — Табассум. 22.30 — Ўзбекистон санъат усталарининг концерти.

Р.—13859. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. В. — 96. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12